

MAGYARORSZÁG

ECPAT

ORSZÁGJELENTÉS

*Jelentés a gyermekek szexuális
kizsákmányolásának formáiról,
jellemzőiről és méreteiről*

2021 FEBRUÁR

A kiadvány elkészítéséhez a Svéd Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Ügynökség (Sida) és az Ignite Philanthropy: *Inspiring the End to Violence Against Girls and Boys* projekt keretében nyújtott anyagi támogatást az ECPAT International számára.

Az publikációban kifejtett nézetek az ECPAT International és Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány meglátásait tükrözik. A fent megjelölt támogatók anyagi hozzájárulása nem jelenti a publikációban kifejtett nézetekkel való egyetértést is.

A PUBLIKÁCIÓ SZERZŐI:

Kiss Dóra, Gyurkó Szilvia (szerk.), Bárdossy-Sánta Nóra, Jánoskúti Boglárka, Németh Barbara, Varga Felícia (Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány); **Nagyvárad Alíz** (Névtelen Utak Alapítvány); **Tomcsik Dóra** (Utcajogász Egyesület); **Csalár Dorina, Bartók Zita, Katona Gergely Pál** (Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság); **Miavecz Nóra** (UNICEF Magyar Bizottság); **Gelencsér Anna; Láposy Attila; Sebhelyi Viktória szakértők.**

A publikáció elkészítésében közreműködtek:
Mark Kavenagh és Andrea Varrella

Design és tördelés:
Manida Naebklang

Köszönjük az országjelentés elkészítéséhez nyújtott szakmai segítséget a következő szervezeteknek, szakembereknek: DeColl Ágnes (Baptista Szeretetszolgálat); Máté Zsolt (INDIT Közalapítvány); az Országos Rendőr-főkapitányság munkatársai.

Köszönjük az alábbi szervezeteknek az országjelentés elkészítéséhez szükséges együttműködést, adatok és információk biztosítását: Belügyminisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Igazságügyi Minisztérium, Központi Statisztikai Hivatal, Legfőbb Ügyészség, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Országos Bírósági Hivatal, Országos Rendőr-főkapitányság

A publikáció kivonatai csak az ECPAT International és a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány engedélyével és a forrás feltüntetésével idézhetők. A kivonatot idéző publikáció másolatát el kell juttatni az ECPAT International számára.

Hivatkozási javaslat:

ECPAT International és Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány. (2021). Ecpat Országjelentés: Magyarország. Bangkok: ECPAT International.

© ECPAT International és Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány, 2021

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ	1
ÁTTEKINTÉS	2
BEVEZETŐ	4
A GYERMEKEK SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSÁNAK MAGYARORSZÁGI JELLEMZŐI	8
A GYERMEKEK SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ JOGALKOTÁS, NEMZETKÖZI, REGIONÁLIS ÉS HAZAI KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSOK	17
A GYERMEKEK SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSÁRA ADOTT HAZAI VÁLASZOK	27
GYERMEK-, ÁLDÓZAT – ÉS TÚLÉLŐRÉSZVÉTEL	37
JAVASLATOK	38
RÖVIDÍTÉSEK	41

Kiadja:

ECPAT International

328/1 Phaya Thai Road, Ratchathewi,
Bangkok, 10400 Thaiföld

Tel: +662 215 3388 | www.ecpat.org | info@ecpat.org

ELŐSZÓ

Az elmúlt években világszerte példátlan előrelépések zajlottak a gyermekjogok területén: ennek egyik elemeként egyre nagyobb figyelem irányult a gyermekek szexuális kizsákmányolással szembeni védelmére is. 2015-ben a világ politikai vezetői az ENSZ égisze alatt elfogadott Fenntartható Fejlesztési Célok között is megfogalmazták, hogy a gyermekek szexuális kizsákmányolását záros határidőn belül meg kell szüntetni.

Az ECPAT International országokra lebontott, gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló jelentése – mint ez is, amit az olvasó most a kezében tart – meggyőződésünk szerint hatékony eszköz lehet ennek a célnak az eléréséhez. Az országos ECPAT-jelentések nemcsak az aktuális helyzetről adnak áttekintést, de a változásokat is nyomon követik, és ezzel hozzájárulnak a kormányok azon törekvéséhez, hogy 2030-ra megszüntessék a gyermekek elleni erőszak minden formáját a világban.

Az ECPAT-országjelentések államonként összesítik a gyermekek szexuális kizsákmányolásának előfordulási formáiról szóló, nyilvánosan elérhető információkat. Nem tartalmaznak elsődleges, saját kutatási adatot, de értékelik a gyermekek szexuális kizsákmányolásának leküzdésére irányuló intézkedéseket és azok eredményeit, illetve a kapcsolódó kihívásokat.

Az ECPAT-országjelentések konkrét, sürgősen végrehajtandó intézkedéseket is tartalmaznak javaslatként a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni nemzeti fellépés érdekében. Ezek a javaslatok kiterjednek a szexuális kizsákmányolással szembeni védelem területén a nemzetközi szerződések végrehajtásának nyomon követésére is.

Az ECPAT-országjelentések jól átlátható módon közölnek releváns információkat és kutatási eredményeket, amelyek alapján bármely szervezet alternatív jelentéseket és kiegészítő beadványokat készíthet a Gyermekjogi Bizottságnak, az Emberi Jogi Tanácsnak vagy más orgánumoknak.

A magyar országjelentés a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány – az ECPAT magyar partnerszervezete – koordinálásában, több mint két tucat magyarországi szakember, hatóság és szakmai szervezet szoros együttműködésében készült el. A munkához az ECPAT International folyamatos iránymutatást és segítséget nyújtott, míg a jelentés egyes részeit a gyermekek elleni szexuális kizsákmányolás adott formájával foglalkozó, meghatározó magyarországi szervezetek és szakemberek írták és lektorálták.

ÁTTEKINTÉS

Magyarország egy közép-európai ország, kb. 10 millió lakossal, amelyből 1,7 millió gyermek. Azon kevés tanulmány, amely a gyermekek szexuális kizsákmányolásáról Magyarországon készült, rámutat arra, hogy az elsődleges kockázati tényezők a sérülékeny gyermekeknél a társadalmi-gazdasági helyzetükkel, szocializáltságukkal, valamint az őket körülvevő szociális és a kulturális környezettel állnak kapcsolatban. A szegénység, különösen a mélyszegénység (többszörös nélkülözés) az áldozattá válás fő tényezője. Gyermekek és a roma kisebbség tagjai nagyobb mértékben vannak kitéve az elszegényedés kockázatának, mint a lakosság többi része. Ez kiszolgáltatottá teszi őket a szexuális kizsákmányolás különböző formáinak.

Magyarországon hozzávetőlegesen több mint 20.000 gyermek él állami gondozásban. Az állami gondozásban élő gyermekek egyharmadát anyagi okok miatt emelik ki a családjukból. Nemzetközi és hazai kutatások, valamint a problémával foglalkozó szervezetek információi és tapasztalatai szerint azok a gyermekek, akik állami gondozásban élnek, fokozottan veszélyeztetettek a szexuális kizsákmányolás áldozatává válás szempontjából. Magyarország esetében – a releváns nemzetközi adatokkal összhangban – a gyermekek korábbi bántalmazása is kulcsfontosságú kockázati tényező.

Magyarország forrás-, tranzit- és kisebb mértékben célország az emberkereskedelem számára. Az európai uniós statisztikák szerint az emberkereskedelem áldozataként azonosított magyar személyek több mint fele gyermek.

Magyarországon számos és folyamatos törekvés látszik az emberkereskedelem elleni küzdelem területén, de még mindig vannak szabályozási és gyakorlati hiányosságok, valamint gyakoriak a problémával kapcsolatos ellentmondások is. Az emberkereskedelem kifejezést a magyar törvényhozás és jogalkalmazás tág értelemben használja, így a szexuális kizsákmányolás több formája is az emberkereskedelem büntetőjogi tényállása alá tartozik.

2020-at megelőzően a szexuális kizsákmányolás gyermek áldozatait a hatóságok számos esetben elkövetőként kezelték szexuális szolgáltatások nyújtása miatt, semmibe véve kiszolgáltatott helyzetüket. A 2020-as törvénymódosítások szerint

a rendőrségnek általános védelmi intézkedéseket kell alkalmaznia abban az esetben, ha az azonosítás során felismerik, hogy a szexuális szolgáltatást nyújtó személy kiskorú. A törvénymódosítások szerint nem indíthatnak vele szemben szabálysértési eljárást. A jogszabályváltozás előtt több gyermek került szabálysértési eljárás alá szexuális szolgáltatások felajánlásáért, mint ahány gyermek szexuális kizsákmányolás valamely formája miatt indult büntetőügyben sértettként volt jelen.

Habár a 2020-as törvénymódosítás több kikaput bezárt, még mindig szükség van jogszabályi változtatásokra ahhoz, hogy a gyermekek teljes mértékben védve legyenek a szexuális kizsákmányolás minden formájától. Szükség van például a Büntető Törvénykönyv (Btk.) további módosítására ahhoz, hogy az összhangba kerüljön a ratifikált nemzetközi okmányokkal és kötelezettségvállalásokkal. Említésre méltó az is, hogy helyi civil szervezetek és nemzetközi szervek folyamatos kritikája ellenére a jogalkotás és a jogalkalmazás szintjén a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatban továbbra is helytelen terminológia van használatban.

2019-ben Magyarország bevezetett egy széleskörű, emberkereskedelem elleni nemzeti stratégiát, amely 2020 és 2023 között különös figyelmet szentel az emberkereskedelem gyermek áldozatainak.

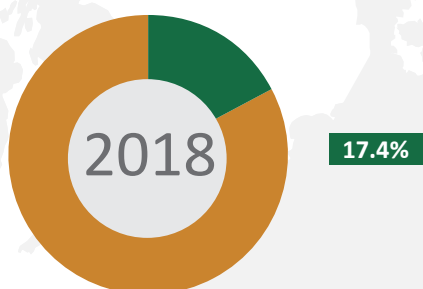
A gyermekközpontú, gyermekbarát igazságszolgáltatás terén számos intézkedés van életben, köztük olyan oktatási tevékenység, amely hatósági személyeket oktat a gyermek áldozatokkal történő hatékony kommunikációra. Ennek ellenére Magyarországon még mindig hiányzik egy, a szexuális kizsákmányolás gyermek áldozatai számára elérhető összehangolt válaszrendszer és egy speciális felépülési és reintegrációs szolgáltatási rendszer.

Magyarországon nincs kifejezetten ösztönözve a gyermekrésztétel, ezért elengedhetetlenek azok a törekvések, amelyek a gyermekek részvételét ösztönzik a kormányzati döntéshozatal során. A gyermek áldozatok szükségleteinek szem előtt tartása végett szükség van a korábbi áldozatok és túlélők részvételére az őket érintő törvények és kormányzati intézkedések kidolgozása során.

NÉPESSÉG

Forrás: UNICEF (2019). The State of the World's Children 2019.

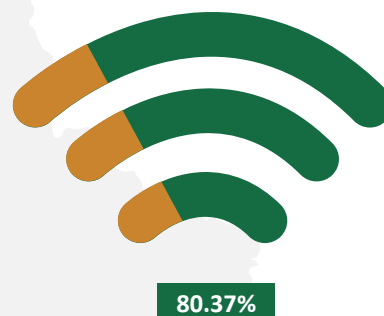
18 év alatti gyermekek

INTERNET-HOZZÁFÉRÉS

Forrás: ITU Statistics 2019: Country Profile

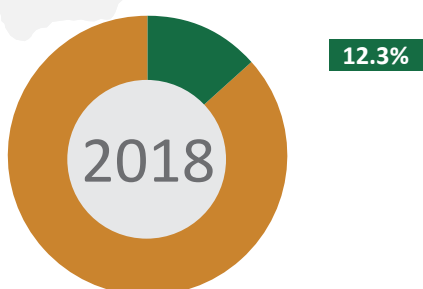
Internet-hozzáféréssel rendelkezők

SZEGÉNYISÉGI RÁTA

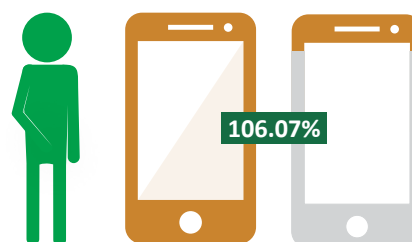
Forrás: Poverty & Equity Data Portal: World Bank

Nemzeti szegénységi küszöb alatt élők

MOBILTELEFON-HASZNÁLÓK

Forrás: ITU Statistics 2019: Country Profile

106.07% előfizetés
jut 100 lakosra

TÖRVÉNY SZERINTI KORHATÁROK

	Lányok	Fiúk
Beleegyezési kor	14*	14*
Házasságkötés alsó korhatára	16**	16**
Munkavállalás alsó korhatára	16***	16***
Tankötelezettség	6-16	6-16

* ha a partner 18 év feletti, ha 18 év alatti, akkor a beleegyezési korhatár 12 év

** a Gyámhivatal engedélyével

*** iskolai szünetekben dolgozhat olyan nappali tagozatos hallgató, aki a 15. életévét betöltötte

BEVEZETŐ

ORSZÁGJELENTÉS A GYERMEKEK SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSÁVAL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEKRŐL

Magyarország Közép-Európában fekszik, Szlovákia, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia és Ausztria¹ határolja. Az ország lakossága megközelítőleg 10 millió fő, melyből 1.690.000 lakos 18 év alatti.² Az ország fővárosa Budapest, melynek lakossága 1.750.216 fő,³ ami az ország népességének kb. 20%-a. Magyarország 2004 óta az Európai Unió tagja.⁴

Az ország legnagyobb etnikai csoportját a magyarok alkotják. A magyar törvények 13 etnikai kisebbséget ismernek el, de ez a lista bármikor hivatalosan kibővíthető, ha felismernek egy új etnikai csoportot. Magyarország Alaptörvénye kimondja, hogy az országban élő nemzetiségek az ország államalkotó tényezői.⁵

A legfrissebb, 2011-es népszámlálás szerint a magyar lakosság kb. 10%-a tartozik valamely kisebbséghez. A legnagyobb csoport a roma kisebbség, amely 315.583 tagot számol, ezzel 2011-ben az ország össznépszségének 3,2%-át tették ki.^{6,7} A hivatalos adatok azonban sokszor aluljelentettek. A Debreceni Egyetem 2011 és 2013 között végzett kutatása a roma lakosságot a népszámlálás adatainak kétszeresére, kb. 876.000 főre becsüli.^{8,9}

2020-ban a Világbank mérései szerint Magyarországon az egy főre jutó GDP összege 16.476 USD,¹⁰ amely az egyik legalacsonyabb az Európai Unióban.¹¹ Az emberi fejlettségi index Magyarországot a vizsgált 189 országból a 43. helyre sorolta a Brunei Szultanátussal holtversenyben, Chile (42. hely) és Bahrein (45. hely) közé.¹²

Az Európai Bizottság 2018-as Magyarországról szóló országjelentése szerint a szegénységi helyzet összességében jelentősen javult Magyarországon, de a kiszolgáltatott csoportok

1 Wikipédia.(n.d). *Magyarország*.

2 UNICEF. (2019). *The state of World's Children 2019. Children, Food and Nutrition: Growing well in a changing world*. 193. o. UNICEF, New York.

3 Központi Statisztikai Hivatal (KSH). (2020). *6.1.1. A lakónépesség nem szerint, január 1. (2001–)*.

4 Európai Unió. (n.d). *Magyarország áttekintése*.

5 *Magyarország Alaptörvénye XXIX. cikk (1)*.

6 KSH. (2011). *2.3.1. Nemzetiségi adatok*.

7 A népszámlálási adatok önbevalláson alapulnak.

8 Pénzes János, Tátrai Patrik, Pásztor István Zoltán. (2018). *A roma népesség területi megoszlásának változása Magyarországon az elmúlt évtizedekben*. Területi Statisztika, 58 (1). 3–26. o. ISSN 0018-7828.

9 A felmérés a helyi önkormányzatokkal és szűkség esetén a helyi roma kisebbségi önkormányzatokkal készített interjúkon alapul. A megkérdezett intézmények szakemberei az egyének külső jeleire támaszkodva becsülték meg a helyi a roma kisebbség számát.

10 Világbank. (2020). *Egy főre jutó GDP Magyarországon (amerikai dollárban)*.

11 Világbank. (2020). *Egy főre jutó GDP az Európai Unióban (amerikai dollárban)*.

12 ENSZ Szociális Fejlesztési Kutatóintézet. (2019). *Human Development Report 2019*. 300. o.

körében a szegénység kockázata továbbra is magas.¹³ Gyermek és különösképpen a roma kisebbség tagjai továbbra is sokkal nagyobb mértékben ki vannak a téve a szegénység kockázatának, mint a lakosság többi része.¹⁴ 2019-ben a 0–16 év közötti gyermekek 21,6%-át és a 16–24 év közötti fiatalok 23,5%-át veszélyeztette a szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség, míg az össznépeség esetében 18,7% volt érintett.¹⁵

Az Európai Bizottság országjelentése azt is kiemelte, hogy a gyermeket nevelő háztartások nagyobb valószínűséggel szegények, mint a gyermek nélküliek (29,6% és 23%). A szegénység kockázata a 3 gyermeknél több gyermeket nevelő családok 38,4%-át és az egyedülálló szülők 62,3%-át érinti. A gyermekszegénység kapcsolatban áll egy sor más kockázati tényezővel, többek között a szexuális kizsákmányolás kockázatával.¹⁶ A szülői, családi háttér nagy hatással van a gyermek tanulmányi eredményére és iskolai teljesítményére, ezáltal az alacsony képzettségű szülők gyermekei számára nagyobb a szegénység kockázata.¹⁷ 2019-ben 95.503¹⁸ magyar gyermek rendelkezett hátrányos helyzetű státusszal.¹⁹

A 2016-os mikrocenzus szerint Magyarországon 2.217.000 ember legfeljebb az általános iskola 8 osztályát végezte el.²⁰ Egy személy vagy család pénzügyi helyzete szoros összefüggésben áll az iskolai végzettségével.

Magyarországon egy család pénzügyi helyzete összefüggésben áll azzal is, hogy az ország mely részén él. Minél nagyobb egy település, annál nagyobb az ott élő családok bevétele. Az egy főre jutó havi nettó jövedelem 2018-ban Budapesten volt a legmagasabb (153.100 Ft) és a falvakban a legalacsonyabb (104.300 Ft). Az emberkereskedelem áldozatainak jelentős hányada (kor és a kizsákmányolás formája szerinti bontás nélkül) az ország északi-északnyugati (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) és délnyugati (Baranya megye, Tolna megye) részeiről származik.²¹ Ezek a térségek az Európai Unió legfejletlenebb térségei között vannak számontartva.²²

A szexuális kizsákmányolás áldozatává válásának veszélye nagyobb azon gyermekek körében, akiket családjukból kiemeltek, és állami gondozásban élnek.^{23 24} Magyarországon az állami gondozásban élő roma gyermekek aránya magasabb, mint az arányuk a magyar össznépeségben.²⁵ Aggályok merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a magyar intézményekben az életkörülmények és a korlátozott felügyelet miatt az intézményen kívüli személyek számára lehetőség kínálkozik arra, hogy fiúkat és lányokat szexuális kizsákmányolás céljából megközelítsenek, behálózzanak.²⁶

Az intézetekben dolgozó nevelők és szociális munkások szerint a prostitúciós célú

13 Európai Bizottság. (2018). *2018. évi országjelentés – Magyarország*.

14 *Ibid.*

15 Eurostat. (2019). *A szegénység vagy a társadalmi kirekesztés által veszélyeztetett emberek életkor és nem szerint*.

16 ECPAT International. (2016). *Power, Immunity and Anonymity*. 42–44. o.

17 Európai Bizottság. (2018). *2018. évi országjelentés – Magyarország*.

18 KSH. (2019). 6.2.5.3. *Hátrányos helyzetű gyermekek, védelembe vett és gyámság alatt álló kiskorúak, december 31. (2013–)*.

19 A hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzet megállapítását közigazgatási eljárás útján lehet kérni a gyámhatóságtól. A gyámhatóság megvizsgálja a szülő vagy nevelőszülő iskolai végzettségét és foglalkoztatását, a lakhatási körülményeket és a lakókörnyezetet. A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknek jogukban áll fokozott segítséget kapni a fejlődésüket akadályozó és az esélyeiket növelő körülmények leküzdéséhez. Ez például a magasabb pénzügyi támogatás, az ingyenes iskolai étkeztetés útján valósul meg.

20 KSH. (2017). *Mikrocenzus 2016 – 4. Iskolázottsági adatok*.

21 Európai Bizottság. (n.d). *Együtt az emberkereskedelem ellen – Magyarország*.

22 Eurostat. (2019). *Az egy főre jutó regionális GDP az EU-ban 2017-ben a Statisztikai Területi Egységek Nomenklatúrája (NUTS 2016) alapján*.

23 Baracsi Kitti, Katona Noémi, Sebhelyi Viktória, Vidra Zsuzsanna. (2015). *Gyermekkereskedelem Magyarországon: Szexuális kizsákmányolás, koldusztatás és zsebtolvajlásra kényszerítés*. Budapest: Central European University.

24 LUMOS Foundation. (2020). *Cracks in the system: Child trafficking in the context of institutional care in Europe*. 6. o.

25 Európai Roma Jogok Központja. (2007). *Fenntartott érdekeltség: Roma gyermekek a magyar gyermekvédelmi rendszerben*. Budapest: Európai Roma Jogok Központja.

26 LUMOS Foundation. (2020). *Cracks in the system: Child trafficking in the context of institutional care in Europe*. 30-31. o.

kizsákmányolás áldozatává válás szempontjából az egyik fő probléma az, hogy amikor családból kiemelnek és állami gondozásba helyeznek egy sérülékeny gyermeket, gyakran már túl késő: a gyermekek ekkorra már gyakran traumatizálódtak, áldozatokká váltak, és számos pszichológiai és viselkedési problémával küzdenek, amelyeket nehéz kezelni.^{27 28} A gyermekvédelmi szakellátásban kevés a megfelelően képzett szakember (pszichológus, gondozó), és kevés az elérhető terápiás és felzárkóztató foglalkozás, így a gyermekek számára a képzett segítség nem állandóan elérhető.²⁹ A gyermekvédelmi rendszer elsődleges feladata az áldozattá válás megelőzése lenne, de az anyagi források hiánya miatt ez nem garantált.^{30 31} Ilyen környezetben mérhetetlenül nehéz biztosítani a szükséges ellátást és az állami gondozásban élő gyermekek felé történő holisztikus hozzáállást annak érdekében, hogy az áldozattá vagy egyes esetekben újbóli áldozattá válást ezek az intézmények meg tudják akadályozni.

Az állami gondozásban élő gyermekek egyharmadát anyagi okok miatt emelik ki a családjukból.³² Az ombudsman 2017-ben ezt a gyakorlatot összeegyeztethetetlennek találta a Gyermekjogi Egyezményben foglaltakkal, és megállapította, hogy a gyakorlat súlyosan sérti a gyermek családban való nevelkedéséhez, a biztonságához, törődéshez és gondoskodáshoz való jogát.³³ 2019-ben a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek száma³⁴ több mint 20.000 volt. 2019-ben 20.846 gyermek, 10.802 fiú és 10.074 lány élt speciális gyermekvédelmi

ellátásban.³⁵ Ez nagyjából a magyar gyermekek 8%-a.

Minden évben jelentősen növekszik a gyermekek sérelmére elkövetett, szexuális kizsákmányolás valamely formája miatt folyó büntetőeljárásoknak a száma. Gyermekek szexuális kizsákmányolását megvalósító bűncselekmény lehet az emberkereskedelem, a kerítés, a kitaratás, a „gyermekpornográfia”, „a gyermekprostitúció kihasználása”.

2019-ben ezek a bűncselekmények 225 áldozatot számoltak.³⁶ Ez a szám a jelentett és bíróság elé került ügyek számát jelöli, az ilyen bűncselekmények azonban rendszerint nem kerülnek jelentésre, a területen hatalmas a látencia, ezért az áldozatok száma ennél valószínűleg jóval magasabb.

A Keleti Mediterrán migrációs útvonal része, a balkáni migrációs útvonal Magyarországon Szegednél halad át. 2015 óta kb. másfél millió Közel-Keletről, Nyugat- és Dél-Ázsiából, illetve Északkelet-Afrikából jövő személy utazott ezen az útvonalon, hogy az Európai Unióba érkezve

27 Baracsi Kitti, Katona Noémi, Sebhelyi Viktória, Vidra Zsuzsanna. (2015). *Gyermekkereskedelem Magyarországon: Szexuális kizsákmányolás, koldusztatás és zsebtolvajlásra kényszerítés*. Budapest: Közép-európai Egyetem.

28 Dr. Hatvani Erzsébet, Sebhelyi Viktória, Vaskuti Gergely. (2018). *Gyermekeprostitúció visszaszorítása, gyermekkereskedelem*. 53. o. Budapest: Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság. Budapest.

29 *Ibid.*

30 *Ibid.*

31 Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány. (2017). *Gyermekjogi jelentés 2016*. 28-29. o. Budapest.

32 Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (AJBH). (2017). *Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-2026/2017. számú ügyben*.

33 *Ibid.*

34 A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénnyel összhangban gyermekvédelmi szakellátást kell biztosítani az ideiglenesen intézményi gondozásba vett gyermekek, a tartósan gondozott gyermekek, az utógondozásban részesülő fiatal felnőttek és a más okból történő gyermekvédelmi ellátásra szoruló gyermekek számára. Az ellátás árvaházban, nevelőszülőknél vagy gondozást nyújtó intézményben történhet.

35 KSH. (2019). 6.2.5.4. *Gyermekvédelmi szakellátásban részesülő kiskorúak (2005–)*.

36 Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS). (2020). *Gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos bűncselekmények gyermekáldozatainak száma*.

menedékjogot kérjen vagy hivatalos bevándorlási státusz nélkül letelepedjen.³⁷ Magyarország nem rendelkezik statisztikai adatokkal arról, hogy hány gyermek esik emberkereskedelem és szexuális kizsákmányolás áldozatává a migráció során, azonban kiemelendő, hogy számos tényező jelen van a vándorló fiúk és lányok életében egyaránt, ami az áldozattá válással kapcsolatos sérülékenységeket növeli.³⁸

Hazai civil szervezetek, az Amerikai Külügyminisztérium legújabb Emberkereskedelemről szóló jelentése (TIP-riport), az Emberkereskedelem Elleni Szakértői Csoport jelentései és az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának zárójelentése is számos kritikát fogalmaz meg, aminek eredményeképpen Magyarország kormánya jelentős erőfeszítéseket tett a gyermekek szexuális kizsákmányolásának felszámolása, az áldozatok védelme és azonosítása érdekében.

A szociális munkások és a bűnüldőzésben dolgozók egyre gyakrabban részesülnek a gyermekek szexuális kizsákmányolásának megelőzését célzó oktatási programokban.³⁹ Több törvénymódosítás is hatályba lépett a szexuális kizsákmányolás áldozatainak szélesebb körű védelme és a bűnüldöző szervek megfelelő reagálásának biztosítása érdekében. Ezen kormányzati intézkedések ellenére még mindig vannak olyan területek, ahol elengedhetetlen a további fejlődés. A témával kapcsolatos korlátozott számú adat és információ különböző hatósági szervek között van elszórva, Ezenfelül a kormányzati szervek közötti koordináció és együttműködés sem biztosított.

37 Claire Healy. (2019). *The Strength to Carry On: Resilience and Vulnerability to Trafficking and Other Abuses among People Travelling along Migration Routes to Europe – Briefing Paper*. 30. o. Bécs: Nemzetközi Migrációs Politikát Fejlesztő Központ.

38 *Ibid.*

39 Magyar Baptista Szeretetszolgálat (2020). Közvetlen kommunikáció.

A GYERMEKEK SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSÁNAK MAGYARORSZÁGI JELLEMZŐI

GYERMEKEK PROSTITÚCIÓS CÉLÚ KIZSÁKMÁNYOLÁSA^{40 41}

A gyermek jogairól szóló egyezménynek a gyermekek értékesítéséről, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló Fakultatív jegyzőkönyvének (OPSC) 2. cikk b) pontjában a gyermekprostitúciót a következőképp határozzák meg: „egy gyermek szexuális tevékenység céljára való felhasználása anyagi vagy más ellenszolgáltatás fejében”.⁴²

A gyermekek prostitúciós célú kizsákmányolását megvalósító esetek a világ legtöbb országához hasonlóan Magyarországon is még mindig gyakran rejtve maradnak a hatóságok előtt, ami részben a bűncselekmény jellegéből fakadó látenciára, részben pedig a gyermekvédelmi

jelzőrendszer hiányosságaira vezethető vissza.⁴³ 2020-ig a prostitúcióban érintett gyermekeket fel lehetett jelenteni, így prostitúciós bűncselekmények elkövetőjeként kezelhették őket. Ez azt jelentette, hogy kevésbé volt valószínű, hogy segítséget kérjenek, hozzájárulva ezzel a bűncselekmények rejtve maradásához.⁴⁴

Az ombudsman⁴⁵ 2011-ben⁴⁶ és 2018-ban⁴⁷ folytatott vizsgálatot a gyermekek prostitúciós célú kizsákmányolásának területén. A vizsgálatok rámutattak, hogy 11–13 éves kor közötti gyermekek is váltak prostitúciós célú kizsákmányolás áldozatává, az áldozattá válás veszélye azonban fokozottabban van jelen a 14–18 éves korosztályban.^{48 49} A 2018-as vizsgálat a nyolc leginkább érintett megyében és a fővárosban található gyermekotthonokra és azokra a gyermekotthonokra fókuszált, amelyekben a szexuális kizsákmányolás

40 Az ECPAT ma már az újabb széles körben átvett Terminológiai iránymutatásokkal összhangban a „gyermekprostitúció” helyett a „gyermekek prostitúcióban történő kizsákmányolását” használja: A gyermekek szexuális kizsákmányolásával foglalkozó munkacsoport. (2016. január 28.). *Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. Bangkok: ECPAT International.

41 A hatályos magyar szabályozás továbbra is használja a „gyermekprostitúció” kifejezést annak ellenére, hogy a magyarországi szakmai szervezetek már számos alkalommal felhívták a jogalkotók és a jogalkalmazók figyelmét a helyes terminológia alkalmazásának fontosságára. A jelentés szövegében a „gyermekprostitúció” kifejezést fogjuk használni abban az esetben, ha a jogszabály vagy előírás, amire utalunk, szintén ezt a kifejezést használja.

42 ENSZ Közgyűlés. (2000. május 25.). *A gyermek jogairól szóló egyezmény fakultatív jegyzőkönyve a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról*. 2 (b) cikk.

43 Baracsi Kitti, Katona Noémi, Sebhelyi Viktória, Vidra Zsuzsanna. (2015). *Gyermekkereskedelem Magyarországon: Szexuális kizsákmányolás, koldusztatás és zsebtolvajlásra kényszerítés*. Budapest: Central European University.

44 2020. évi V. törvény: Az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról.

45 Magyarországon az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (AJBH) látja el az ombudsmani jogvédelmi feladatokat.

46 AJBH. (2011). *Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése az AJB-2031/2011. számú ügyben*.

47 AJBH. (2019). *Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése az AJB-1485/2018. számú ügyben*.

48 *Ibid.*

49 A jelentés kidolgozása során az AJBH az ország több megyéjében felkereste a területi gyermekjóléti szakszolgálatokat, gyermekotthonokat, az országos, a megyei és budapesti rendőr-főkapitányságokat és a kerületi rendőrkapitányságokat.

áldozatává vált gyermekeket elhelyezik.

Az ombudsmani jelentésben a szakemberek által megosztott tapasztalatok,⁵⁰ valamint a kisszámú kutatási eredmény^{51 52 53} alapján feltételezhető, hogy az áldozattá válás legfőbb sérülékenységi faktora a mélyszegénység és a korábbi abúzusok megléte.⁵⁴ A bántalmazott, elhanyagolt, hátrányos helyzetű, devianciákban és kriminalitásban érintett vagy annak kockázatával élő gyermekek különösen veszélyeztetettek,⁵⁵ miként a gyermekvédelmi alap- és szakellátás látókörébe került fiatalok is.⁵⁶ A konkrét magyarországi gyermekek szexuális kizsákmányolásával összefüggő esetekkel kapcsolatosan rendelkezésre álló bizonyítékok is ezt támasztják alá.

A gyermekvédelmi szakellátási intézményekből és javítóintézetekből érkező gyermekbántalmazási esetekről vagy azok gyanújáról szóló jelzéseken belül 2019. január 1-től kerülnek külön gyűjtésre azok, amelyekben felmerül a gyermek prostitúciós célú kizsákmányolásának gyanúja.⁵⁷ Ezt megelőzően a szexuális kizsákmányolás gyanúja a szexuális bántalmazási esetek között került gyűjtésre.

Eszerint 2019-ben összesen 119 gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek és fiatal felnőtt vált szexuális bántalmazás áldozatává, vagy volt szexuális bántalmazás feltételezett áldozata, és 10 gyermek esetében merült fel a prostitúciós célú kizsákmányolás áldozatává válás gyanúja.⁵⁸

Az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészési Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS), a Belügyminisztérium és a Legfőbb Ügyészség közös, a Büntető Törvénykönyvben felsorolt bűncselekményekkel kapcsolatos adatgyűjtésének hivatalos adatai alapján, amely a lezárult büntetőeljárásokra vonatkozik, gyermekprostitúció kihasználása tárgyában 2019-ben 11 regisztrált bűncselekményből 8-ban történt vádemelés.⁵⁹ Ezt azt mutatja, hogy nem minden, a nyomozóhatóság elé kerülő ügyben történik vádemelés, de mutathatja azt is, hogy a bizonyos ügyek nem ugyanabban az évben zárulnak le, mint amelyben a vádemelés történt.

A legújabb, 2015-2016-os EU-statisztikák szerint a vizsgált kétéves időtartamban 615 magyar gyermeket regisztráltak szexuális kizsákmányolás áldozataként.⁶⁰ A jelentés első fejezetében idézett magyarországi adatokkal összevetve ez a szám kiemelkedően magas. Ugyanakkor az EU-statisztikák és a nemzeti szinten gyűjtött adatok nehezen összehasonlíthatók, mert Magyarországon eltérő bűncselekmény-kategóriák képezik az adatgyűjtés alapját. Az EU-szintű adatgyűjtés nem és kor szerinti bontásban, szexuális kizsákmányolás kategóriájára vonatkozóan átfogóan gyűjt adatot.⁶¹

A kisszámú hivatalos adat, valamint a prostitúciós célú kizsákmányolás mértékére és okaira vonatkozó korlátozott számú kutatás arra utal, hogy a jelenség áldozatává váló gyermekek

50 AJBH. (2019). *Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése az AJB-1485/2018. számú ügyben.*

51 Baracsi Kitti, Katona Noémi, Sebhelyi Viktória, Vidra Zsuzsanna. (2015). *Gyermekkereskedelem Magyarországon: Szexuális kizsákmányolás, koldultatás és zsebtolvajlásra kényszerítés.* Budapest: Central European University.

52 Dr. Hatvani Erzsébet, Sebhelyi Viktória, Vaskuti Gergely. (2018). *Gyermekeprostitúció visszaszorítása, gyermekkereskedelem.* Budapest: Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság.

53 Korábbi kutatási anyagok, ombudsmani jelentések eredményei és az azokban feltárt ismeretek számos alkalommal világítottak rá arra, hogy a szakellátásban (családjukon kívül, állami gondoskodásban) élő gyermekek kifejezetten veszélyeztetettek, így a kisszámú kutatás, vizsgálat elsősorban a gyermekotthonokra, az ott élő gyermekekre fókuszál, miközben más területek a vizsgálatokból kimaradnak.

54 Baracsi Kitti, Katona Noémi, Sebhelyi Viktória, Vidra Zsuzsanna. (2015). *Gyermekkereskedelem Magyarországon: Szexuális kizsákmányolás, koldultatás és zsebtolvajlásra kényszerítés.* Budapest: Central European University.

55 *Ibid.*

56 Dr. Hatvani Erzsébet, Sebhelyi Viktória, Vaskuti Gergely. (2018). *Gyermekeprostitúció visszaszorítása, gyermekkereskedelem.* Budapest: Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság.

57 Emberi Erőforrások Minisztériuma. (2020.) Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

58 *Ibid.*

59 ENyÜBS. (2019). „Gyermekeprostitúció kihasználása.”

60 Európai Bizottság. (2018). *Data collection on trafficking in human beings in the EU.* Luxemburg: Európai Unió Kiadóhivatala.

61 *Ibid.*

többször hátrányos helyzetűek, szegény családi háttérrel rendelkeznek, és marginalizált társadalmi réteghez tartoznak.⁶² Megfigyelhető, hogy a fizikai, pszichológiai és érzelmi erőszak és elhanyagolás gyakran része volt életüknek az áldozattá válását megelőzően is.⁶³

GYERMEKEK ONLINE TÉRBEN ZAJLÓ SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSA

A gyermekek online térben történő szexuális kizsákmányolása magában foglalhatja a szexuális bántalmazásról/kizsákmányolásról készített anyagokat, beleértve ezek előállítását, terjesztését, letöltését,⁶⁴ a gyermekekkel szembeni szexuális visszaélések élő közvetítését, a gyermekek online megkörnyékeztetését, a gyermekek szexuális zsarolását.⁶⁵ Az OPSC 2. cikke (c) a gyermekpornográfiát a következőképp határozza meg: „egy valós vagy szimulált szexuális tevékenységet folytató gyermek bármilyen módon történő ábrázolása vagy a gyermek intim részeinek bármilyen ábrázolása elsősorban szexuális célokra”.⁶⁶

A jelentés készítésével egy időben a magyar közvéleményt erősen megmozgatta, és soha korábban nem látott sajtóvilágosságot adott a gyermekekkel szembeni online szexuális kizsákmányolás jelenségének az ún. Kaleta-ügy.⁶⁷ Az elkövető több mint 19.000

gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló felvétel birtoklása miatt állt bíróság elé.⁶⁸

Az ügy rávilágított a büntetőjogi rendszer hiányosságaira, többek között arra, hogy nincs egységes és megfelelő bírói gyakorlat a „gyermekpornográfia” bűncselekményének szankcionálásával kapcsolatban, és felhívta a figyelmet az online térben, gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények globális kihívására is.

A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság (NMHH) megbízásából készített, legfrissebb releváns adatokat tartalmazó, 2017-es kutatás^{69 70} szerint a megkérdezett 11–16 éves magyar gyermekek 2%-a látott olyan szexuális jellegű tartalmat, amely miatt kényelmetlenül érezte magát; 9%-kal fordult elő az, hogy valaki, akit nem ismer, kapcsolatba lépett vele az interneten azzal a céllal, hogy a barátja legyen; 3% tapasztalta, hogy valaki vele egyidősnek adta ki magát, és megpróbált vele megismerkedni, vagy becsapni őt; és 4%-a számolt be arról, hogy előfordult, hogy valaki nagyon „nyomult rá” azért, hogy magáról készült fotókat vagy más személyes információkat küldjön neki.⁷¹

Egy másik, szintén az NMHH részére készített felmérés⁷² szerint a megkérdezett 16 év feletti internethasználók (a felmérésben összesen 4000 fő vett részt) 60%-a találkozott mostanában a közösségi médiában vagy más webhelyen olyan szöveges vagy képes tartalommal, amelyről azt gondolta, hogy kifogásolhatónak minősül. A felmérés szerint ilyen például a gyermekek számára káros tartalom, a „fake news” vagy a

62 Baracsi Kitti, Katona Noémi, Sebhelyi Viktória, Vidra Zsuzsanna. (2015). *Gyermekkereskedelem Magyarországon: Szexuális kizsákmányolás, kolduttatás és zsebtolvajlásra kényszerítés*. Budapest: Central European University.

63 *Ibid.*

64 Az ECPAT a „gyermekekkel szembeni szexuális kizsákmányolásra szánt anyag” vagy a „gyermekek szexuális zaklatását célzó anyag” kifejezéseket részesíti előnyben, ám jogi összefüggésben továbbra is a „gyermekpornográfiát” használja, a közelmúltban széles körben átvett terminológiai iránymutatásokkal összhangban.

65 ECPAT. (n.d.). *Issues we work on*. Bangkok: ECPAT International.

66 OPSC, 2. cikk (c).

67 Wikipedia. (n.d.) *Kaleta Gábor*.

68 *Ibid.*

69 Az NMHH megbízásából. (2017). *Médiahasználat, médiafogyasztás, médiaértés-kutatás gyermekekkel és szüleikkel*.

70 A felmérésben 2000, 7 és 16 év közötti gyermek és a szüleik vettek részt. Minden gyermek és szülei egy-egy kérdőívet töltöttek ki. A felmérés szerint a véletlenszerű szelekció alapján nem, életkor, településtípus és régió alapján a vizsgálat reprezentatív Magyarország teljes gyermekpopulációjára.

71 Az NMHH megbízásából. (2017). *Médiahasználat, médiafogyasztás, médiaértés-kutatás gyermekekkel és szüleikkel*.

72 NMHH. (2019). *Az elektronikus hírközlési piac fogyasztóinak vizsgálata*.

fizikai erőszakot ábrázoló tartalom.⁷³ Pozitívan kell értékelni azonban azt, hogy az ugyanazon korosztályból származó válaszadók 83%-a tudja, hogy ezeket a tartalmakat be lehet jelenteni azon a webhelyen, ahol az található, és 23%-uk jelentett is már ilyen tartalmat.⁷⁴

A BeSocial 2019-es, „Magyar Tinik a Neten” elnevezésű kutatásából kiderült, hogy a válaszadó 9000, 18 év alatti tini 39%-ától kértek már erotikus fotót chatbeszélgetésben. Ez az arány 33% a 14 év alattiaknál (az ő pontos számuk nincs megjelölve a kutatásban). Az összes megkérdezett 7%-a teljesítette is a kérést.⁷⁵ A kutatósból látszik az is, hogy minden 10. fiú és minden 20. lány eleget tett a kérésnek.⁷⁶

Magyarország a WePROTECT Globális Szövetség tagja, amelynek célja az online szexuális kizsákmányolás áldozatainak azonosítása és megóvása, valamint az elkövetők feltartóztatása.^{77 78} Magyarország továbbá két hotline – a Biztonságosinternet Hotline,⁷⁹ illetve az NMHH internetes tájékoztató és segítségnyújtó szolgálata, az Internet Hotline (IH)⁸⁰ – platformján keresztül 2012 óta az INHOPE teljes jogú tagja. A Nemzeti Gyermekmentő Szolgálat által üzemeltetett Biztonságosinternet Hotline 2012-ben vált az INHOPE tagjává.

Az NMHH által a közérdekű feladatellátás keretében működtetett IH internetes tájékoztató és segítségnyújtó szolgálathoz fordulhatnak a felhasználók a netes böngészéseik során fellelt, feltételezhetően gyermekek szexuális kizsákmányolását ábrázoló anyagokra mutató URL-címek bejelentésével.⁸¹ Ha

a bejelentés alapján felmerül valamely közvédas bűncselekmény gyanúja, a NMHH az észlelést követően továbbítja a bejelentést a nyomozóhatóságnak. Ha a bejelentés alapján az NMHH olyan internetes visszaélés valószínűségét azonosítja, amely a gyermekek online szexuális kizsákmányolásának, illetve a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló anyagok terjesztésének gyanúját veti fel,⁸² az NMHH a rendelkezésére álló információkat nemcsak a rendőrségnek továbbítja, hanem az INHOPE International Association of Internet Hotlines – Internetes Forródrótok Nemzetközi Szövetsége által kezelt bejelentőfelületre is. Az INHOPE 2019-es statisztikája szerint a hotline-ok által elemzett, feltételezhetően gyermek szexuális bántalmazását ábrázoló tartalomnak minősülő tartalmak 92%-ban 0 és 13 év közötti gyermekeket és 91%-ban lányokat ábrázoltak.⁸³

A fenti trend egyezni látszik a Főügyészség által szolgáltatott információval, mely szerint 2019-ben a „gyermekpornográfia” bűncselekmény (további részletekért lásd a jelentés jogszabályi kereteket bemutató szakaszát) sértettjeinek 92%-a lány volt.⁸⁴ Szembetűnő tendencia, hogy a sértettek körében megnőtt a fiatakorúak, a 14–17 év közöttiek aránya,⁸⁵ ami egyes elmondások szerint arra is utalhat, hogy a szexing során közzétett intim felvételek miatt indult eljárások száma is emelkedett, mivel szigorúan véve ez a magatartás is a „gyermekpornográfia” büntetőjogi tényállása alá esik.⁸⁶

Az IH-hoz „pedofil tartalom” kategóriában (amely alá a gyermekek szexuális bántalmazását megjelenítő tartalom is tartozik) érkező bejelentések aránya az elmúlt évtizedben

⁷³ *Ibid.* 84. o.

⁷⁴ *Ibid.* 86. o.

⁷⁵ BeSocial. (2019). *Magyar Tinik a Neten 2019*.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ Európai Bizottság. (n.d.) *We protect global alliance to end child sexual exploitation online*.

⁷⁸ Global Alliance against Child Sexual Abuse. (2014). *Hungary Commitments Report*.

⁷⁹ BIZTONSAGOSINTERNET.HU. (n.d). *Biztonságosinternet Hotline*.

⁸⁰ NMHH. (n.d). *Internet Hotline*.

⁸¹ *Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény. 149/B–D. bekezdés.*

⁸² INHOPE. (n.d.). *What is child sexual abuse material?*

⁸³ INHOPE. (2019). *Annual Report 2019*.

⁸⁴ ENYÜBS. (2019). *„Gyermekpornográfia.”*

⁸⁵ *Ibid.*

⁸⁶ A Hintalovon Alapítvány Pro Bono Gyermekjogi Központja. (2020). *Közvetlen kommunikáció*.

jelentősen emelkedett. 2011-ben az összes bejelentés 7,7%-a volt „pedofil tartalom”, 2020 első felében pedig az összes tartalom 41,6%-a. A megvizsgált „pedofil tartalom”-ként jelentett tartalom csaknem negyedét (23,7%) minősítette az NMHH feltételezhetően gyermekek szexuális bántalmazását megjelenítő tartalomnak.⁸⁷

‘PEDOFIL TARTALOM’ ARÁNYA

GYERMEKEK SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSÁST CÉLZÓ EMBERKERESKEDELME

Az ENSZ transznacionális szervezett bűnözés elleni egyezményét (Palermói jegyzőkönyv) kiegészítő, az emberkereskedelem, különösen a nő- és gyermekkereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és megbüntetéséről szóló jegyzőkönyv szerint az emberkereskedelem meghatározása a következő: „Személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása – az adott személyek feletti ellenőrzés megváltoztatását vagy átadását is ideértve – fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megtévesztéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával.

A kizsákmányolásnak magában kell foglalnia legalább a mások prostitúcióját vagy a szexuális kizsákmányolás egyéb formáit, kényszmunkát vagy kényszerszolgáltatásokat, rabszolgaságot, illetve a rabszolgasághoz hasonló gyakorlatokat vagy emberi szervek eltávolítását.”⁸⁸

Kiskorú áldozatok esetén a jegyzőkönyv 3. cikke meghatározza, hogy „egy gyermek kizsákmányolás céljából történő toborzását, szállítását, elhurcolását, rejtegetését vagy átvételét »emberkereskedelemnek« kell tekinteni, még akkor is, ha az nem jár a 3. cikk a) pontjában meghatározott eszközök bevonásával”.⁸⁹ Más szóval, a jegyzőkönyv elismeri, hogy a gyermekek soha nem járulnak hozzá önkéntesen a saját kizsákmányolásukhoz.

Az OPSC a maga részéről a „gyermekek adásvételével” foglalkozik, amelyet úgy határoznak meg, hogy „minden olyan cselekedet vagy ügylet, amely során egy gyermeket egy személy vagy személyek csoportja átad egy másik személynek vagy személyek csoportjának díjazás vagy más ellenszolgáltatás fejében”.⁹⁰

Mindkét fogalmat gyakran együttesen és egyértelmű megkülönböztetés nélkül használják. Bizonyos átfedések ellenére a „gyermekek adásvétele” nem azonos a „kereskedelemmel”. A „gyermekek adásvétele” mindig magában foglalja az értékesítés valamely formáját, amelyet a gyermekkereskedelem nem igényel, de nem feltétlenül foglalja magában a kiskorú kizsákmányolásának célját (például a gyermekek illegális örökbefogadás céljából történő eladása). Ezért a „gyermekek adásvétele” nem feltétlenül kapcsolódik a szexuális visszaéléshez és a szexuális vagy egyéb kizsákmányoláshoz. Végezetül: a „gyermekek adásvétele” anélkül is

⁸⁷ NMHH. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

⁸⁸ ENSZ Közgyűlés. (2000. november 15.). Az Egyesült Nemzetek Szervezetének a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménye, 2. melléklet: Jegyzőkönyv a személyek, különösen a nők és gyermekek kereskedelmének megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről, kiegészítve az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Bűnözés elleni Egyezményét (Palermói jegyzőkönyv). Res. 55/25, 3. cikk a).

⁸⁹ Ibid. 3. cikk c).

⁹⁰ OPSC. 2. cikk b).

megtörténhet, hogy a gyermeket fizikailag kimozdítanak a szociális környezetéből, míg az emberkereskedelem eredendően a gyermek mozgását is jelenti.⁹¹

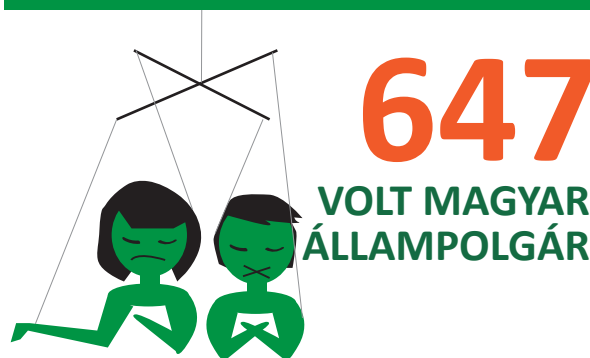
Az EU-statisztikák Magyarországot elsősorban származási és tranzitországhént tartják nyilván, ahonnan Svájcba, Hollandiába, Németországba, Ausztriába és az Egyesült Királyságba utazzatják a legtöbb áldozatot.⁹²

2015-2016-ban az EU-ban regisztrált magyar áldozatú emberkereskedelem-esetek 96%-a szexuális célzatú,⁹³ az áldozatok közül 89% nő.⁹⁴ A statisztika szerint az EU tagállamaiban 2015-2016-ban regisztrált összes gyermek áldozat közül a magyar nemzetiségű a legtöbb (647 az 1310-ből), ebből 86% lánygyermek.⁹⁵ A fenti periódusban regisztrált magyar nemzetiségű szexuális célú emberkereskedelem áldozat több mint fele (64 %) gyermek. A magyar nemzetiségű áldozatok 7,4%-a, kb. 71 fő 11 éven aluli.⁹⁶ Az UNODC Global Report 2016-os magyar adatokat is tartalmazó, 2018-ban publikált, emberkereskedelemmel kapcsolatos jelentése szerint több gyermekkorú emberkereskedelem-áldozata volt, mint felnőtt,⁹⁷ valamint több kiskorú lány, mint felnőtt nő esett áldozatul szexuális kizsákmányolás célú emberkereskedelemnek.⁹⁸

A 2014–2017 közötti periódusban több szabálysértési eljárás folyt 14–18 év közötti kiskorú ellen tiltott prostitúció gyakorlása miatt,

mint ahány büntetőeljárás „gyermekprostitúció kihasználása” bűncselekmény miatt, és szinte nem volt folyamatban olyan emberkereskedelem bűncselekménye miatti büntetőeljárás, amelynek sértettje gyermek volt.⁹⁹ Ez megmutatja azt, hogy a gyermekeket nem szexuális kizsákmányolás áldozataként, hanem tiltott prostitúció elkövetőjeként kezelték.

2015–2016-BAN AZ EU-BAN ÖSSZESEN REGISZTRÁLT 1310 GYERMEKKERESKEDELEM ÁLDOZAT KÖZÜL

Az utolsó két, 2019-et¹⁰⁰ és 2020-at¹⁰¹ érintő TIP-riport szerint a magyar kormány számos kulcsfontosságú területen nem tesz eleget az emberkereskedelem elleni küzdelemhez szükséges szabályozási minimumnak. Az áldozatok számára nyújtott szolgáltatások ritkák, nem összehangoltak, és nem kielégítőek – mindez különösen igaz az gyermekotthonban és állami gondoskodásban élő gyermekekre és a legális tartózkodás nélküli külföldi áldozatokra.¹⁰²

91 ECPAT International. (2016. január 28.). *Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. Bangkok: ECPAT International.

92 Európai Bizottság. (2015). *Study on high-risk groups for trafficking in human beings. Final report*. Luxemburg: Európai Unió Kiadóhivatala.

93 European Commission. (2018). *Data collection on trafficking in human beings in the EU*. 55. o. Luxemburg: Európai Unió Kiadóhivatala.

94 *Ibid.* 57. o.

95 *Ibid.* 3.8.7. táblázat.

96 *Ibid.* 3.6. táblázat.

97 UNODC. (2018). *Global Report on trafficking in persons 2018*. Bécs: ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala.

98 *Ibid.*

99 Varga-Sabján Dóra, Sebhelyi Viktória (2018). *Gyermekprostitúció – Magyarországi helyzetkép emberi jogi és pszichológiai nézőpontból*. Fundamentum.

100 Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma. (2019). *Trafficking in Persons Report*.

101 Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma. (2020). *Trafficking in Persons Report*.

102 *Ibid.*

A 2020-as TIP-riport kiemeli, hogy ezek a különösen kiszolgáltatott csoportok további diszkriminációnak vannak kitéve a tekintetben, hogy az emberkereskedelem áldozatainak azonosítási mechanizmusa nem vonatkozik rájuk.¹⁰³

Döntő fontosságú a magyar adatgyűjtésnek az EU-val történő összehangolása az emberkereskedelem területén és minden szükséges intézkedés megtétele annak biztosítása érdekében, hogy egyetlen áldozatot se azonosítsanak és kezeljenek elkövetőként. A szexuális kizsákmányolás céljából folytatott gyermekkereskedelem jelenségével több jogszabály-módosítás és a nemzeti stratégia is foglalkozott az elmúlt években (lásd a jelentés későbbi szakaszait), rendkívül fontos azonban annak biztosítása, hogy a jogszabályi fejlemények a gyakorlatban is megjelenjenek.

GYERMEKEK TURIZMUSBAN ZAJLÓ SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSA

A gyermekek szexuális kizsákmányolása az utazásban és a turizmusban (SECTT) úgy került meghatározásra, mint minden „olyan szexuális kizsákmányolásra irányuló cselekedet, amely az utazás, a turizmus vagy mindkettő összefüggésében történik meg”.¹⁰⁴ A Turisztikai Világszervezet (UNWTO) idegenforgalmi etikai keretegyezménye elismeri, hogy a gyermekek kizsákmányolása ellentmond az idegenforgalom alapvető céljainak, és fel kell venni vele a harcot az összes érintett állam együttműködésével.¹⁰⁵

Európában a határok megnyílásával és az utazások olcsóbbá válásával a turizmus 2013-ra a leggyorsabban fejlődő és növekvő iparágak egyikévé vált.¹⁰⁶ A turizmus Magyarországon is jelentős mértékben hozzájárul a gazdasági fejlődéshez.¹⁰⁷ A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai alapján 2017-ben a turizmusból származó bevételek a GDP 6,5%-át tették ki.¹⁰⁸ 2019-ben a vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken elérte a 12,8 milliót, a vendégéjszakák száma pedig megközelítette a 31,3 milliót, amelynek megközelítőleg a felét külföldi vendégek töltötték el.¹⁰⁹

2021 januárjáig tizenegy, Magyarországon működő nemzetközi cég, például a Marriott International és az Airline Ambassadors International írta alá a gyermekek turizmus és idegenforgalom keretében zajló szexuális kizsákmányolással szembeni védelméről szóló magatartási kódexet (The Code). Az országba látogató turisták nagy száma ellenére egyetlen helyi társaság sincs még a The Code aláírói között.¹¹⁰ Ez rámutat arra, hogy erőteljesebb kötelezettségvállalásra van szükség a turizmus ágazatában annak biztosítása érdekében, hogy a gyermekeket megvédjék az utazás és az idegenforgalom keretei közt zajló kizsákmányolásoktól.

A gyermekek turizmusban zajló szexuális kizsákmányolására vonatkozóan belföldi adatok nem állnak rendelkezésre, tekintettel arra, hogy a hatóságok az adatgyűjtést a Btk.-ban szereplő tényállásokra végzik, és a Btk. nem nevesíti külön a szexuális kizsákmányolás ezen formáját. A belföldi adatgyűjtést az is megnehezítené, hogy a népszerű turisztikai helyszíneken a turizmus keretében és a prostitúciós célú kizsákmányolás keretében igénybe vett szexuális szolgáltatások között a határvonalak elmosódhatnak. Fontos azonban

103 *Ibid.*

104 ECPAT International, Defence for Children, Holland Külügyminisztérium. (2016. május). *Offenders on the Move: Global Study on Sexual Exploitation of Children in Travel and Tourism*. Bangkok: ECPAT International.

105 ENSZ Közgyűlés. (2017. szeptember 11–16.) *UNWTO Framework Convention on Tourism Ethics*. ENSZ-dokumentum. A/RES/707 (XXII). 5. cikk (3) pont.

106 ECPAT International. (2016). *Global Study on Sexual Exploitation of Children in Travel and Tourism*.

107 Magyar Turisztikai Ügynökség. (2019). *2019-ben ismét rekordot döntött a magyar turizmus*.

108 KSH. (2017). 4.5.27. táblázat – *Turizmus Szatellit Számlák*.

109 Magyar Turisztikai Ügynökség. (2019). *2019-ben ismét rekordot döntött a magyar turizmus*.

110 The Code. (n.d). *Tagok – Magyarország*.

kiemelni, hogy Budapest mint frekvenciált úticél, a nyári turistaszezon főbb helyszínei vagy a nagyobb sportesemények jelentős vonzóerővel bírnak az elkövetők számára (Balaton, budapesti szórakozóhelyek környéke, „partinegyedek”, a Forma-1 autóverseny helyszíne).^{111 112 113} A turizmus és az idegenforgalom növekedése sajátos kockázatokat rejt magában a gyermekek számára, mivel több lehetőséget nyújt az elkövetőknek, hogy elérjék a őket.¹¹⁴ Magyarországon nem sikerült azonosítani olyan hazai intézkedéseket, amelyek kifejezetten arra fókuszálnak, hogy megvédjék a gyermekeket a turizmus és az idegenforgalom növekedésének fenyegetéseitől.

Az országba érkező turisták növekvő száma ellenére a kormány semmilyen módon nem foglalkozik a gyermekek szexuális kizsákmányolásával a turizmus és az idegenforgalom területén. Döntő fontosságú, hogy kutatás folyjon a kockázati tényezők azonosítására és annak becslésére, hogy a magyar gyermekek mennyire vannak kitéve ennek a kérdésnek. Mivel a Covid19 járvány mind a nemzetközi, mind a belföldi turizmust megállásra kényszerítette, a turizmus elkövetkező időszakban történő újraindítása kiváló lehetőség lenne Magyarország számára a turizmus új alapokra helyezésére, fokozott figyelmet fordítva a gyermekek védelmére.

GYERMEK-, KORAI ÉS KÉNYSZERHÁZASSÁG

A gyermekek szexuális kizsákmányolással és szexuális bántalmazással szembeni védelmére vonatkozó terminológiai iránymutatások (Luxemburgi ajánlások) a gyermekházasságot a következőképpen határozzák meg: „Olyan házasság, amelyben legalább az egyik fél gyermek. Utal arra is, hogy gyermekeket, általában fiatal lányokat, adnak feleségül, a beleegyezésükkel vagy anélkül.”¹¹⁵ A gyermekházasság bizonyos formái a gyermekek kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolásához kapcsolódnak, jellemzően azokban az esetekben, amikor a házasság a kiskorúak kényszerszolgálatának, rabszolgaságnak, fogságnak vagy szolgaságban tartásának, valamint hozomány fizetésének kontextusában történik.¹¹⁶

Magyarországon a roma kisebbséghez tartozó lánygyermekek vannak leginkább kitéve a gyakorta gyermekházassághoz vezető negatív hatásoknak és körülményeknek.¹¹⁷ A területen azonban nagyfokú látencia figyelhető meg, mivel adatvédelmi okok miatt a rendelkezésre álló magyarországi adatokat nem bontják nemzetiségi hovatartozás szerint, és elegendő kutatás sem áll rendelkezésre.

111 A híradások időről időre jelentést adnak gyermekek szexuális célú kizsákmányolásáról, bűnszervezetek leleplezéséről: Blikk. (2020). *Gyermekeprostitúció Budapest belvárosában: szörnyű dolgokra kényszerítette a bűnbanda a fiatal lányokat*.

112 „A 2006. évi Labdarúgó Világbajnokság biztonságos lebonyolításának elősegítése, többek között a prostitúciós célú turizmus megakadályozása érdekében – a német szervek felkérésére, valamint az Európai Unió Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség (Frontex Ügynökség) »FIFA 2006« akciójához kapcsolódóan – a Határőrség Országos Parancsnokság Rendészeti Főigazgatója, az ORFK Bűnügyi Főigazgatója és a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Főigazgatója együttes intézkedést adott ki.” 1018/2008. (III. 26.) Korm. határozat az emberkereskedelem elleni, 2008–2012 közötti nemzeti stratégiáról.

113 Balogi Anna, Sebhelyi Viktória, Sik Endre, Szegő Dóra. (2006). *Report on the demand side of sexual services in Hungary*. Az ICCR-Budapest Foundation az IOM számára készítette.

114 ECPAT International, Defence for Children, Holland Külügyminisztérium. (2016. május). *Offenders on the move: global study on sexual exploitation of children in travel and tourism*. Bangkok: ECPAT International.

115 A gyermekek szexuális kizsákmányolásával foglalkozó intézményközi munkacsoport. (2016. január 28.). *Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. Bangkok: ECPAT International.

116 ECPAT International és Plan International. (2015). *Thematic Report. Unrecognised Sexual Abuse and Exploitation of Children in Child, Early and Forced Marriage*. Bangkok: ECPAT International.

117 OECD. (2014). *Social Institutions and Gender Index Hungary – 2014 Results*.

A roma közösségen belül a gyermekházasságok két formáját különböztethetjük meg. Az egyik a szülők által „elrendezett” házasság, a másik pedig az, amikor a fiatal pár szülői hozzájárulás nélkül házasodik.¹¹⁸ Gyermekvédelmi szakemberek konkrét esetet leíró beszámolóí szerint feszültségek léphetnek fel a gyermek-, a korai és a kényszerházasságok kezelése során, mivel a közösségek a kulturális összefüggésekben értékelhetik és közelíthetik meg az ilyen gyakorlatokat.¹¹⁹ Ezeknek a gyakorlatoknak a célzott kezelése összetett feladat, amely számos kihívást hordoz. A káros gyakorlatok kezelése érdekében szükség van a közösségek olyan módon történő bevonására, mely figyelembe veszi és tiszteletben tartja az élő kulturális hagyományokat. Ez egy időigényes és nehéz – de lehetséges és szükséges – folyamat annak érdekében, hogy a gyermek-, a korai és a kényszerházasság megszűnjön.

2012-től Magyarországon az éves házasságkötéseknek kb. 3%-át teszi ki a 18 év alattiak házassága.^{120 121} A KSH adatai szerint 2018-ban 370, 18. életévét be nem töltött lány és 33 fiú kötött házasságot. Hasonlóak az ezt megelőző négy év adatai is.^{122 123} Az esetek többségében a menyasszony és a vőlegény közti korkülönbség nem volt 6 évnél több (tehát mindkét házasulandó 17 és 23 éves kor között volt). Vannak olyan házasságkötések azonban, ahol a menyasszony lényegesen (akár 30–40 évvel) fiatalabb volt leendő házastársánál.¹²⁴ Megkérdőjelezhető, hogy ezekben az esetekben a házasságkötésre irányuló engedély megadása iránti kérelmet a kiskorú mennyire

szabad akaratából, befolyástól mentesen nyújtotta be, és hogy a házasság megkötése hogyan szolgálhatta a gyermek érdekét, ahogyan azt a vonatkozó jogszabályi előírások elvárják.¹²⁵ Ezekben az esetekben óhatatlanul felmerül a kényszerházasság gyanúja.¹²⁶ Az UNICEF Magyarország által megosztott információk alapján készült cikk rávilágít a gyermekházasságok és az emberkereskedelem kapcsolatára. A cikk említi, hogy Magyarországon házassággal könnyen el lehet titkolni a kizsákmányolt lányok emberkereskedelmét.¹²⁷

Magas fokú látencia jellemző a 16 éven aluli gyermekek családtagok által történő, nem hivatalos „kiházásítására”, amelyeket a jogszabályok még gyámhatósági engedéllyel sem engedélyeznek. A jelenségről statisztikák sem állnak rendelkezésre.¹²⁸ Ez azt mutatja, hogy a jogi válasz önmagában nem lesz elegendő. A közösségeket is tanítani és tájékoztatni kell, hogy elkerüljék a „nem hivatalos házasságok” gyakorlatának folytatását, amelyeket később nyilvántartásba vehetnek, amikor mindkét fél eléri a törvényes házasságkötési korhatárt.

Alapvető fontosságú a jogszabályok olyan módosítása, hogy ne legyenek kivételek, amelyek lehetővé teszik a gyermekházasságokat. Emellett kutatásokat kell lefolytatni a területen a jelenség okainak és motivációjának megértése érdekében, különös tekintettel a gyermekek korai és kényszerű házasságával kapcsolatos kulturális gyakorlatokra a roma közösségeken belül annak érdekében, hogy megfelelően tudjuk kezelni és értékelni a kérdést.

118 WHO. (n.d.) *Those most at risk: Roma girls of eastern Europe and child brides in central Asia*. WHO Európai Regionális Iroda.

119 Európai Roma Jogok Központja. (2011). *Romani Children in Institutional Care*. 45. Európai Roma Jogok Központja, Bolgár Helsinki Bizottság, Milan Šimečka Alapítvány és osservazione.

120 KSH. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

121 Marossy Kriszta. (2020). *Házasságba kényszerített gyerekek itthon és a nagyvilágban – Az elrabolt évek nyomában*. WMN Magazin.

122 KSH. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

123 Gyurkó Szilvia. (2018). *Gyerekházasságok Magyarországon – minden napra jut egy*. WMN Magazin.

124 KSH. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

125 A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) kormányrendelet. 36. § (1) bekezdés.

126 Marossy Kriszta. (2020). *Házasságba kényszerített gyerekek itthon és a nagyvilágban – Az elrabolt évek nyomában*. WMN Magazin.

127 *Ibid.*

128 Máté Zsolt, az INDIT Közalapítvány TÉR Közösségi Szolgálat szakmai vezetője egyéni interjúban megjegyezte, hogy a segítő munkája során gyermekházassági ügyekben felülreprezentáltak látja a 12–15 év közötti roma lányokat.

A GYERMEKEK SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ JOGALKOTÁS, NEMZETKÖZI, REGIONÁLIS ÉS HAZAI KÖTELEZETTSÉG- VÁLLALÁSOK

A releváns nemzetközi és regionális okmányok megerősítésének státusza, jelentéstétel az emberi jogi szervek számára és részvétel az Emberi Jogi Tanács különleges eljárásaiban

Nemzetközi egyezmények	Ratifikáció/csatlakozás dátuma
A gyermek jogairól szóló Egyezmény – 1989	1991. október 7.
A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló Egyezményhez fűzött Fakultatív jegyzőkönyv (OPSC) – 2000	2010. február 24.
ILO Egyezmény a gyermekmunka legrosszabb formáiról – 1999 (No. 182)	2000. április 20.
Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve – 2000	2006. december 22.
Regionális egyezmények	Ratifikáció/csatlakozás dátuma
Az Európa Tanács 2002. július 19. napján kelt 2002/629/IB kerethatározata az emberkereskedelem elleni küzdelemről	nincs ratifikálva
Az Európa Tanács 2003. december 22. napján kelt 2004/68/IB kerethatározata a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről	nincs ratifikálva
Az Európa Tanács számítástechnikai bűnözésről szóló Egyezménye (Budapesti Egyezmény)	2003. december 4.
Az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépésről szóló Egyezménye (Varsói Egyezmény)	2013. április 4.
Az Európa Tanács gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye (Lanzarote Egyezmény)	2015. augusztus 3.

Regionális egyezmények	Ratifikáció/csatlakozás dátuma
A Tanács 2004/81/EK irányelve (2004. április 29.) a harmadik országok emberkereskedelem áldozatává vált vagy az illegális bevándorlás megkönnyítésére irányuló cselekményektől érintett, a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együttműködő állampolgárai részére kiállított tartózkodási engedélyről	Átültetve
Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról	Átültetve
Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról	Átültetve

Emberi Jogi Szervek	Legutóbb benyújtott jelentés	Kommentek
ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (Gyermekjogi Egyezményrel kapcsolatos jelentéstétel)	2020. július 15.	A legutóbbi értékelés során a Gyermekjogi Bizottság gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos záró észrevételei a következők voltak: - A Bizottság aggodalmát fejezte ki a gyermekek elleni erőszak – ideértve a szexuális erőszakot is – megelőzésére és kezelésére vonatkozó nemzeti stratégiával kapcsolatos információk hiánya miatt. „Magyarország gyűjtsön adatokat a gyermekek jogairól az egyezmény minden területét illetően, kor, nem, fogyatékoság, földrajzi elhelyezkedés, etnikai származás, nemzeti hovatartozás és társadalmi-gazdasági háttér szerinti bontásban, és ezek alapján azonosítsa a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekeket”¹²⁹ - A Bizottság felszólította Magyarországot, hogy átfogó programon keresztül biztosítsa „a gyermekek anyagi okokból történő családból való kiemelésének és alternatív gondozásba helyezésének teljes tilalmát”.¹³⁰
Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (a Gyermekjogi Egyezményhez fűzött Fakultatív jegyzőkönyvvel kapcsolatos jelentéstétel)	2020. július 15.	A Gyermekjogi Bizottság gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos záró észrevételei: A Bizottság felszólította Magyarországot, hogy módosítsa a Büntető Törvénykönyvet annak érdekében, hogy a gyermekekkel szemben elkövetett szexuális erőszakkal szembeni fokozott védelem kiterjedjen minden 18 év alatti gyermekekre.

129 ENSZ Gyermekjogi Bizottsága. (2020). *Concluding observations on the sixth periodic report of Hungary, CRC/C/HUN/CO/6*.

130 *Ibid*.

Emberi Jogi Szervek	Legutóbb benyújtott jelentés	Kommentek
		„Tegye meg a szükséges jogszabály-módosításokat annak biztosítása érdekében, hogy a szexuális kizsákmányolás bármely formájában (és ne csak a prostitúciós célúban), az eladásban vagy az emberkereskedelemben érintett gyermekeket áldozatként kezeljék, és ne vonják őket büntetőjogi felelősségre.”¹³¹ - Átfogó stratégiák és koordinációs mechanizmusok kidolgozása szükséges a gyermekek szexuális kizsákmányolásának megelőzése és kezelése érdekében. - Végezzen további kutatást a gyermekek szexuális kizsákmányolásának azonosításáról és kezeléséről a gyermekvédelmi rendszerben. - Dolgozzon ki védelmi intézkedéseket az állami gondozásban élő gyermekek, különösen a roma gyermekek számára, hogy csökkentse a gyermekeladással, a szexuális kizsákmányolással és az emberkereskedelemmel szembeni kiszolgáltatottságukat. - Gondoskodjon a Fakultatív jegyzőkönyv szerinti összes bűncselekmény megfelelő kivizsgálásáról, valamint arról, hogy az elkövetők ellen büntetőeljárást indítsanak, és megfelelő szankciókat alkalmazzanak. - Erősítse a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos képzési programokat, és vegye fontolóra egy nemzeti protokoll elfogadását.¹³²
ENSZ Emberi Jogi Tanács – Egyetemes Időszakos Felülvizsgálat munkacsoport	2016. július 8.	A legfontosabb ajánlások a következők voltak: - A Gyermejjogi Egyezmény kommunikációs mechanizmusáról szóló Fakultatív jegyzőkönyvhöz való csatlakozással Magyarország bővítse a nemzetközi kötelezettségvállalások körét. „Emeljék föl a házasságkötés alsó korhatárát 18 évre mind a lányokat, mind a fiúkat érintően.”¹³³

¹³¹ *Ibid.*

¹³² *Ibid.*

¹³³ ENSZ Emberi Jogi Bizottság. (2016). *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Hungary, A/HR/33/9.*

Nemzetközi és regionális kötelezettségvállalások

Nemzetközi kötelezettségvállalások	
Kötelezettségvállalás	Kezdő dátum
WePROTECT Globális Szövetség a gyermekek online szexuális kizsákmányolásának felszámolására	2014
Regionális kötelezettségvállalások	
Kötelezettségvállalás	Kezdő dátum
Hágai Program: a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban	2004

Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásai kapcsán érdemes említést tenni arról, hogy Magyarország 2014. március 14-én aláírta az Európa Tanács nők elleni és családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló Egyezményét (amely Isztambuli Egyezmény néven is ismert), a Magyar Országgyűlés azonban egy 2020. május 5. napján elfogadott politikai nyilatkozattal végül elutasította annak ratifikálását.¹³⁴

Magyarország 2018-ban készített önkéntes jelentést a Fenntartható Fejlődési Célok megvalósításáról, amely nem tartalmaz kifejezett utalást a gyermekek elleni szexuális kizsákmányolásra, érinti viszont az emberkereskedelmet és annak gyermek áldozatait.¹³⁵

HAZAI JOGALKOTÁS

A gyermek fogalmát a magyar Alaptörvény vagy más külön jogszabály nem rögzíti, így a magyar jog a Gyermekjogi Egyezmény¹³⁶ meghatározását követi,^{137 138} azaz fő szabályként gyermeknek minősül minden személy a 18. életévének betöltéséig.

A magyar Btk. a legtöbb bűncselekmény elkövetését súlyosabban bünteti, ha azokat 18., 14., 12. életévét be nem töltött személyek ellen követik el. Ide tartoznak azok a bűncselekmények is, amelyek tényállásai megvalósítják a gyermekek elleni szexuális kizsákmányolás valamelyik formáját.¹³⁹ A gyermek elleni szexuális kizsákmányolás valamilyen formáját megvalósító tényállások büntetési tételének alsó határa a leggyakoribb esetben két év.¹⁴⁰ Öt év az alsó büntetési tétele az emberkereskedelem büntetvényének, amelyet kiskorú személy ellen, szexuális cselekmény végzése céljából követnek el.¹⁴¹ A Btk. 2014. december 21. napján hatályba lépett módosító rendelkezései szerint nem évülnek el a kiskorúak sérelmére elkövetett erőszakos szexuális bűncselekmények, amelyeket a módosítás hatálybalépését követően követtek el. A rendelkezés azonban nem visszaható hatályú, csak a hatálybalépés után elkövetett cselekményekre alkalmazható.¹⁴²

A magyar büntetőjogban általánosságban számít súlyosbító tényezőnek, ha egy elkövető visszaeső, viszont számos, a gyermekek szexuális kizsákmányolást megvalósító tényállásnál külön, minősített esetként vannak rögzítve a visszaeső elkövetőkre vonatkozó súlyosabb előírások.¹⁴³

¹³⁴ Parlamenti szavazás lekérdezése. (2020.05.05. 10:28:06). P/10393 A gyermekek és nők védelmének fontosságáról, valamint az Isztambuli Egyezményhez való csatlakozás elutasításáról.

¹³⁵ Külgazdasági és Külügyminisztérium. (2018). *Voluntary National Review of Hungary on the Sustainable Development Goals of the 2030 Agenda – Transformation towards sustainable and resilient societies 2018*.

¹³⁶ Magyarország kihirdette az 1991. évi LXIV. törvényt.

¹³⁷ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.). 2:10. §

¹³⁸ A Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.).

¹³⁹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.). 192. § (5a); 201. § (2); 200. § (2).

¹⁴⁰ *Ibid.*

¹⁴¹ Btk. 192. § (5).

¹⁴² Btk. 26. § (3) c).

¹⁴³ Btk. 200. § (5) b); 201. § (4); 203. § (5).

Magyarország nem vezet szexuális bűnözőket tartalmazó nyilvános adatbázist. A Belügyminisztérium bűnügyi nyilvántartást¹⁴⁴ vezet, amely azonban nem nyilvános. A nyilvántartásban szereplő személyek nem tölthetnek be olyan munkaköröket, tisztségeket, amelyek feltétele a tiszta erkölcsi bizonyítvány.¹⁴⁵ A Btk. szerint kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény elkövetőjét el kell tiltani minden olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében 18. életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll.¹⁴⁶ Különös méltánylást érdemlő esetben azonban a foglalkozástól eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető. Ez a visszaesés szempontjából is jelentőséggel bír, mivel így nem teljes körűen garantált az, hogy a korábbi elkövetők nem fognak olyan pozíciót, állást betölteni, amely során kiskorúakkal kerülnek közeli kapcsolatba.¹⁴⁷ Ezenkívül a jogalkalmazás terén problémát jelent az, hogy a bíróságok az ítéletben gyakran nem általánosan tiltják el az elkövetőket a gyermekektől, hanem adott esetben például csak a tanári foglalkozástól. Ez alapján az elítélt bűnelkövetők más, a gyermekekkel kapcsolatos munkakört még betölthetnek.

Gyermekek prostitúciós célú kizsákmányolása

Magyarországon legális a prostitúció, a szexuális szolgáltatást kínáló személynek azonban nagyon szigorú szabályokat kell betartania.¹⁴⁸ Harmadik személyek vonatkozásában a Büntető Törvénykönyv minden olyan cselekményt bűncselekménnyé nyilvánít, amely azt jelzi,

hogy a szexuális szolgáltatásokat kínáló személy nem teljes, önkéntes és megfontolt beleegyezésével nyújt szexuális szolgáltatást, a személy gyermek, vagy hogy a bevételt bárki más használja fel, mint aki a szolgáltatást nyújtja.¹⁴⁹ A Btk. olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek tiltják a kerítést, a prostitúció kihasználását, a prostitúció elősegítését és a kitarthatóságot.¹⁵⁰ A Szabálysértési törvény szerint a szexuális szolgáltatásokat nyújtó személynek be kell tartania az önkormányzatok szexuális szolgáltatások nyújtására vonatkozó előírásait.¹⁵¹ Ezeknek az előírások a megsértése esetén személy ellen szabálysértési eljárás indítható, mely során pénzbírságot szabhatnak ki rá, vagy egyes esetekben elzárással is büntethetik.¹⁵² Magyarországon a szexmunkások jogainak és érdekeinek védelme céljából működik a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesület, a SZEXE.¹⁵³

A gyermeknek az Alaptörvényben¹⁵⁴ és a Gyermekvédelmi törvényben (Gyvt.)¹⁵⁵ is rögzített, megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggésben 2020-ban az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy a gyermekek megfelelő fejlődését hátrányosan befolyásolja, ha prostitúciós tevékenységgel közvetlen kapcsolatba kerülnek.¹⁵⁶ Ennélfogva a gyermekek prostitúciós célú kizsákmányolásának kérdésében különösen jelentős szerepet kell kapnia az állam intézményvédelmi kötelezettségének. Nehéz a gyermekek szexuális kizsákmányolásának jelenségére megfelelő, annak összetettségét kielégítően tükröző büntetőjogi tényállás megalkotása. A jelenleg hatályban lévő Btk.-ban négy különböző bűncselekmény jöhet szóba a jelenséggel

144 2009. évi XLVII. törvény a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az EU tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról.

145 Ibid. 71. § (4) a).

146 Btk. 52. § (4).

147 Ibid.

148 Fedorkó Boglárka. (2017). Hungary: Navigating sex-work regulations. World Policy.

149 Btk. 200–204. §.

150 Ibid.

151 A Szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs.). 172. § (1).

152 Szabs. 7. §.

153 SZEXE. (n.d). Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesülete.

154 Alaptörvény. XVI. cikk (1)

155 Gyvt. 6. §.

156 Alkotmánybíróság. (2020). 18/2020. (VII. 21.) AB Határozat. 48. bekezdés.

kapcsolatban. Ezek a bűncselekmények a kerítés,¹⁵⁷ a gyermekprostitúció kihasználása,¹⁵⁸ a prostitúció elősegítése (ez a prostitúcióra történő rábírást és az infrastruktúra nyújtását bünteti)¹⁵⁹ és az emberkereskedelem, mivel a magyar jogalkotás tágan értelmezi ezt a definíciót, így több, gyermekek prostitúciós célú kizsákmányolását megvalósító magatartás is ez alá a bűncselekmény alá tartozik.¹⁶⁰ Ez a bonyolult helyzet a jogalkalmazók számára is számos nehézséget okoz, mivel egy ügy vonatkozásában többféle bűncselekmény elkövetése is felmerül, így sok esetben kihívást jelent a törvény nem egyértelmű fogalmazása miatt a különböző tényállások egymástól történő elhatárolása.¹⁶¹

A Legfőbb ügyészség 2018-ban iránymutatást adott ki az ügyészek számára az emberkereskedelem és a kerítés bűncselekményének elkülönítésével kapcsolatban. Az iránymutatás alapján a Megyei Főügyészségek visszamenőleg számos esetben a kerítés bűncselekményét a szigorúbban büntetendő emberkereskedelem büntettére minősítették át. A folyamatban lévő ügyeket is átvizsgálták ennek megfelelően.¹⁶²

A Btk. büntetési rendszerével szemben a Szabálysértési törvény egészen 2020 júliusáig

tisztán elkövetőként tekintett a 18. életévüket be nem töltött prostitúciós tevékenységet végzőkre.¹⁶³

Az anomáliára, mely a Szabálysértési törvény tiltott prostitúcióra vonatkozó szabályozásából következett, az ombudsman is felhívta a figyelmet a 2011-es¹⁶⁴ és 2018-as¹⁶⁵ jelentésében: ha egy személy a Szabálysértési törvényben foglalt tilalmakat megsértve (pl. türelmi zónán kívül közterületen vagy orvosi igazolás nélkül) végzett prostitúciós tevékenységet, akkor vele szemben szabálysértési eljárás indult korára való tekintet nélkül. A nemzetközi és hazai kritikák hatására a Kormány 2020. július 1-i hatállyal módosította a Szabálysértési törvényt. Így az már kimondja, hogy nem büntethető a szexuális szolgáltatásra felajánkozás tilalmának megszegése miatt az, aki a cselekmény elkövetésekor a 18. életévét nem töltötte be. Emellett a szabálysértési eljárás sem indítható meg, ha a helyszínen bebizonyosodik, hogy 18 év alatti az érintett személy.¹⁶⁶ Azt is kimondja a törvény, hogy a gyermek védelme érdekében a rendőrségnek azonnal végrehajtható általános védelmi intézkedést¹⁶⁷ kell hoznia, gondoskodnia kell a gyermek elhelyezéséről, és értesítenie kell a gyámhatóságot.¹⁶⁸

¹⁵⁷ Btk. 200. § (2)–(6).

¹⁵⁸ *Ibid.* 203. §.

¹⁵⁹ *Ibid.* 201. § (2).

¹⁶⁰ *Ibid.* 192. §.

¹⁶¹ Fontos megemlíteni, hogy a jelentés írása során megkeresett több szakértő is kiemelte, hogy az elmúlt években erre mind a jogalkotók, mind a jogalkalmazók figyeltek. A Legfőbb Ügyészség 2018-as iránymutatása a kerítés és emberkereskedelem esetében segítséget jelentett az elhatárolási kérdésekben. Az elhatárolási problémák elkerülése, a jelenség felismerésének és a hivatásrendek együttműködésének erősítése érdekében a Belügyminisztérium Emberkereskedelem Elleni és Horizontális Osztálya közös Szemléletformáló tréningeket szervez rendőrök, ügyészek és bírók számára. Továbbá 2020-ban a Kúria elnöke felállított „Az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat vizsgálatára” címmel egy joggyakorlatemlő csoportot.

¹⁶² Dr. Habil. Bárándi Gergely. (2019). *Emberkereskedelem vagy gyermek sérelmére elkövetett kerítés? – Egy legfőbb ügyészségi iránymutatás értelmezéséről.*

¹⁶³ *Az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi V. törvény.* 7-8. §.

¹⁶⁴ AJBH. (2011). *Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése az AJB-2031/2011. számú ügyben.*

¹⁶⁵ AJBH. (2019). *Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése az AJB-1485/2018. számú ügyben.*

¹⁶⁶ Szabs. 172. § (2)–(3).

¹⁶⁷ A Gyvt. 76/B. §-ban rögzített általános védelmi intézkedés szerint a szexuális szolgáltatásra felajánkozás tilalmát megszegő 18 év alatti személyt (emberkereskedelem feltételezett áldozatává vált gyermek védelme érdekében) a rendőrség ideiglenes hatállyal a kijelölt speciális gyermekotthonban helyezi el, illetve a már nevelésbe vett és gondozási hellyel vagy ideiglenes gondozási hellyel rendelkező gyermeket a kijelölt speciális otthonba szállítja.

¹⁶⁸ Szabs. 172. § (4).

Gyermekek online térben zajló szexuális kizsákmányolása

Magyarország nem használ külön definíciót a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló tartalomra.

A Btk. szerint pornográf felvételnek minősül az olyan video-, film- vagy fényképfelvétel, illetve más módon előállított képfelvétel, amely a nemiséget súlyosan szeméremszéttő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon ábrázolja. A Btk. definíciója szerint a pornográf műsor a nemiséget súlyosan szeméremszéttő nyíltsággal megjelenítő, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló cselekvés vagy előadás.¹⁶⁹ Ez a meghatározás nem felel meg teljes mértékben az OPSC-ben található definíciónak, mivel az OPSC úgy fogalmaz, hogy „bármilyen módon történő bemutatás”, ami nemcsak a vizuális tartalmat foglalja magába, hanem az audio-, írott és rajzolt tartalmakat is.¹⁷⁰

A Btk. szerint a „gyermekpornográfia” bűncselekményét követi el az, aki 18. életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt megszerez vagy tart, készít, kínál, átad, vagy hozzáférhetővé tesz, forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetve ilyen felvételt a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz.¹⁷¹ Sok más országgal ellentétben a magyar törvények a 18 év alatti személyt ábrázoló pornográf felvétel pusztá birtoklást is büntetik (terjesztésre irányuló szándék nélkül).¹⁷²

A bűncselekmény minősített esetét követi el, így súlyosabb büntetéssel sújtható az, aki a nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve

követi el a gyermekpornográfia bűntettét.¹⁷³

A magyar tényállás értelmében gyermekpornográfia bűncselekményének minősülhet a kamaszok közötti szexting is.¹⁷⁴ A „gyermekpornográfia” tényállása körébe sorolható az az esetkör is, amikor online behálózás során egy, magát kamasznak kiadó felnőtt csal ki intim képet egy kiskorútól,¹⁷⁵ mivel a törvény nem tartalmazza a felvétel megszerzésének módját.¹⁷⁶ Ennélfogva az online behálózás (grooming) nem külön bűncselekmény.

Gyermekek szexuális kizsákmányolását célzó emberkereskedelem

A magyar jogalkotás tágra értelmezi az „emberkereskedelem” kifejezést. A definíció alá tartozik számos olyan magatartás, amely gyermekek elleni szexuális kizsákmányolást valósít meg. Aki gyermeket szexuális célra elad, megvásárol, elcserél, szállít, elszállásol, elrejt, vagy másnak megszerez, átad, átvesz, illetve igénybe vesz, büntetőjogi felelősségre vonható emberkereskedelem bűncselekményének elkövetése miatt.¹⁷⁷ A bűncselekmény megvalósulása esetén a Btk. nem tesz különbséget a tekintetben, hogy a cselekmény határon átváló vagy határon belüli, mindkét eset büntetendő.¹⁷⁸ Az ENSZ emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyvével ellentétben a magyar jogalkotás nem határozza meg a bűncselekmény elkövetési módját (pl. fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazása), azaz az elkövetés módjától függetlenül büntetendők lesznek a törvényben meghatározott magatartások mind a felnőtt, mind a gyermek áldozatok vonatkozásában.

¹⁶⁹ Btk. 204. § (7).

¹⁷⁰ Btk. 204. §.

¹⁷¹ *Ibid.* 204. § (1).

¹⁷² *Ibid.*

¹⁷³ *Ibid.* 204. § (2).

¹⁷⁴ *Ibid.*

¹⁷⁵ *Ibid.*

¹⁷⁶ *Ibid.*

¹⁷⁷ *Ibid.* 192. § (2).

¹⁷⁸ *Ibid.*

A kiskorúak „eladása” büntetendő cselekményként szerepel az emberkereskedelem bűncselekményének 192. § (1) bekezdésének a) pontjában, ez azonban nem egy különálló bűncselekmény. A 18. életévét be nem töltött személy prostitúcióra történő felajánlása vagy felhívása és a 18. életévét be nem töltött személy haszonszerzés céljából, szexuális cselekmény végzésére másnak történő megszerzése a kerítés bűncselekménye alatt, a Btk. 200. § (2) és a Btk. 200. § (4) a) bekezdése szerint büntetendő.

A Btk. rendelkezései alapján egyértelmű, hogy a törvény kriminalizálja az OPSC -ben meghatározott összes büntetendő magatartást, ezt azonban nem következetes módon teszi. Számos nehézség adódik a bűncselekmények és az elkövetési magatartások Btk.-n belüli nem megfelelő elrendezéséből és a magatartások egymástól való elhatárolásából. Ez megnehezíti az OPSC által meghatározott magatartások üldözését, és hozzájárul e bűncselekmények rejtve maradásához.

A 2020. évi törvénymódosítások vezették be a „feltételezett emberkereskedelem áldozata” meghatározást a Szabálysértési törvény szerinti szexuális szolgáltatásra felajánlkozás tilalmát megszegő 18 év alatti személyekre. A definíció bevezetése szélesebb lehetőséget biztosít a gyermek áldozatok számára, hogy segítséget kapjanak.¹⁷⁹

Ennek megfelelően a rendőrség a feltételezett emberkereskedelem-áldozatok védelme érdekében általános védelmi intézkedést alkalmaz, vagyis a rendőrség a feltételezett áldozatot ideiglenes hatállyal a kijelölt speciális gyermekotthonban helyezi el, illetve a már nevelésbe vett és ideiglenes gondozási hellyel vagy gondozási hellyel rendelkező gyermeket a kijelölt speciális otthonba szállítja.¹⁸⁰

Gyermekek turizmusban zajló szexuális kizsákmányolása

A Btk. nem definiálja külön tényállás keretében az utazás- és turizmusszektorban a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális kizsákmányolás bűncselekményét. Az utazásszervező és -közvetítő tevékenységekről szóló hazai kormányrendeletek nem tartalmazzak kifejezetten a gyermekek turizmusban és idegenforgalomban történő szexuális kizsákmányolásának megelőzését célzó rendelkezéseket.¹⁸¹

A magyar jogrendszerben büntetőeljárás vádlottja kizárólag magánszemély lehet, azonban a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény szerinti intézkedések (pénzbírság; tevékenység korlátozása, megszüntetés) alkalmazhatóak a Btk.-ban meghatározott szándékos bűncselekmények elkövetése esetén.¹⁸²

Ezek az intézkedések akkor alkalmazhatóak, ha a bűncselekmény elkövetése a jogi személy javára előny szerzését célozta vagy eredményezte, vagy a bűncselekményt a jogi személy felhasználásával követték el, és azt a törvényben meghatározott személyek a jogi személy tevékenységi körében követték el, vagy annak elkövetéséről tudtak.¹⁸³

Ezáltal az utazásszervező cégek, utazási irodák mint jogi személyek bizonyos szankciókkal sújthatóak abban az esetben, ha tevékenységi körükön belül megvalósult valamely Btk. által büntetendő tényállás.

Gyermek-, korai és kényszerházasság

Magyarországon a férfiak és nők tekintetében az egységes házasságkötési korhatár a 18.

179 A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény. X. 76/B. §. Lásd még: 2020. évi V. törvény az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról.

180 Gyvt. 76/B. §

181 213/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet az utazásszervező és -közvetítő tevékenységről.

182 A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény. 3. § (1).

183 Ibid. 2. § (1)-(2).

életév betöltése. A 16. életévét betöltött gyermek a kormányhivatalok alatt működő illetékes gyámhatóság előzetes hozzájárulásával házasságot köthet.¹⁸⁴

A gyámhatóság a házasságkötésre vonatkozó előzetes engedélyt akkor adja meg, ha a házasságkötés a kiskorú gyermek érdekét szolgálja, az engedély megadása iránti kérelmet a kiskorú gyermek szabad akaratából, befolyástól mentesen nyújtotta be, továbbá ha fennállnak az engedély megadásához meghatározott feltételek.¹⁸⁵ Ez utóbbi feltételek között szerepel a háziorvosi igazolás, miszerint a gyermek „a házasságkötéshez szükséges testi és értelmi fejlettséggel rendelkezik”, és az is előfordulhat, hogy a családvédelmi szolgálatot is bevonják a vizsgálatba (tanácsadáson kell részt vennie a párnak).¹⁸⁶ A gyermekházasság engedélyezésére irányuló eljárásban a gyermek érzelmi, pszichés érettségét azonban nem vizsgálják.

Aggályosnak tekinthető, hogy a gyámhatósági engedély megadásának egyik előfeltétele, hogy a korai házasság a gyermek érdekét szolgálja. Megkérdőjelezhető, hogy egyáltalán előfordulhat-e olyan eset, amikor a házasság megkötése a gyermek érdekét szolgálja. Az élettársi kapcsolatban élő 18 év alatti gyermekekről nincsenek statisztikák, ami részben arra vezethető vissza, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) nem határozza meg, hogy hány éves kortól lehet élettársi kapcsolatot létesíteni.¹⁸⁷

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottság legutóbbi, Magyarország 6. időszakos jelentésével kapcsolatos záró észrevételeiben felhívta a magyar kormány figyelmét a Ptk. módosításának szükségességére annak érdekében, hogy

ne lehessen 18 éven aluli gyermeknek gyámhatósági engedéllyel házasságot kötnie.¹⁸⁸ Magyarországon nem minősül önálló bűncselekményi tényállásnak a gyermek házasságkötésre történő kényszerítése, így az ilyen esetek jellemzően látenciában maradnak. A szakemberek azonban olyan esetről is beszámoltak, ahol egy 12 éves lányt a családja a vőlegény családjának eladta, és „esküvőt” is tartottak, azonban az emberkereskedelem vádját bizonyítékok hiányában nem tudták megállapítani.¹⁸⁹ Elméletileg elképzelhető az, hogy – meghatározott esetekben – a bírói gyakorlat a gyermek házasságkötésre való kényszerítését a kiskorú veszélyeztetése bűncselekménynek minősítheti.¹⁹⁰

Extraterritoriális jogalkotás és kiadatási eljárások

A Btk. területi és személyi hatályának rögzítése során érvényesül a területi elv,¹⁹¹ a személyi elv, az állami önvédelem elve, bizonyos bűncselekmények tekintetében pedig a feltétlen büntetőhatalom elve is. A gyermekekkel szembeni szexuális kizsákmányolást megvalósító bűncselekmények nem tartoznak azok közé, melyek tekintetében Magyarország a feltétlen büntetőhatalom elvét gyakorolja.¹⁹²

Aktív személyi elv szerint büntetőeljárás indítható a magyar állampolgár által külföldön elkövetett, a magyar törvények alapján büntetendő cselekmények ellen tekintet nélkül arra, hogy az elkövetés helye szerinti állam törvényei alapján az adott cselekmény büntetendő-e.¹⁹³ Pozitívum, hogy a magyar jogszabályok nem alkalmazzák a kettős büntethetőség elvét, amely káros lehet

¹⁸⁴ Ptk. 4:9. §.

¹⁸⁵ 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról. 34-35. §.

¹⁸⁶ Gyurkó Szilvia. (2018). *Minden napra jut egy gyerekházasság Magyarországon*. Budapest: 168ora.hu.

¹⁸⁷ Szeibert Orsolya. (2019). *Child Marriage in Hungary with Regard to the European Context and the Requirements of the CRC*. Budapest: Elte Law Journal. 2019/1.

¹⁸⁸ ENSZ, Gyermekjogi Bizottság. (2020). *Záró észrevételek Magyarország 6. Időszakos gyermekjogi jelentésével kapcsolatban, CRC/C/HUN/CO/6*.

¹⁸⁹ Máté Zsolt, az INDIT Közalapítvány TÉR Közösségi Szolgálat szakembere. (2020). Közvetlen kommunikáció.

¹⁹⁰ Btk. 208. §.

¹⁹¹ A magyar Btk. területi és személyi hatályára vonatkozó rendelkezései eleget tesznek a Második fakultatív jegyzőkönyvben támasztott követelményeknek.

¹⁹² Btk. 3. § (2) a).

¹⁹³ Btk. 3. § (1) c).

a gyermekek szexuális kizsákmányolását megvalósító bűncselekmények üldözése szempontjából, különösen azokban az esetekben, amikor az elkövető nem az állampolgársága szerinti országban követi el a bűncselekményt.¹⁹⁴

Passzív személyi elv szerint üldözhető a magyar állampolgár sérelmére külföldön elkövetett olyan cselekmény, amely a magyar törvények szerint büntetendő.¹⁹⁵ Ebben az esetben a büntetőeljárás megindítására csak akkor kerülhet sor, ha azt a legfőbb ügyész elrendeli. Ilyen döntés hiányában az eljárás lefolytathatósága kizárt.¹⁹⁶

Magyarországon a kiadatást szabályozó törvény nem tartalmaz külön szabályokat, amelyek kifejezetten a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos bűncselekményekre vonatkoznak.¹⁹⁷ A törvény szerint Magyarországon tartózkodó külföldi személy büntetőeljárás lefolytatása és szabadságvesztés-büntetés letöltése céljából a megkereső állam részére kiadható, ha a cselekmény, amely miatt a kiadatást kéri, a magyar törvények és a megkereső állam törvényei szerint is legalább egy évi szabadságvesztéssel büntetendő. Ez azt jelenti, hogy Magyarország a kettős büntethetőség elvét alkalmazza a kiadás során, ami súlyosan akadályozhatja az elkövetők üldözését.¹⁹⁸ Helye van még a kiadatásnak akkor is, ha a kiszabott szabadságvesztés vagy az alkalmazott intézkedés még végrehajtható része a hat hónapot meghaladja.¹⁹⁹

A magyar szabályozás szerint minden olyan bűncselekmény büntetési tétele meghaladja a 6 hónapot amely a gyermekek szexuális kizsákmányolásának valamely formáját valósítja meg, ezáltal alkalmazni kell rájuk a kiadási rendelkezéseket.

Magyar állampolgár kiadatásának csak akkor van helye, ha a kiadni kért személy egyidejűleg más ország állampolgára is, és Magyarország területén nem rendelkezik lakóhellyel.²⁰⁰

Az Európai Unión belül a körözött bűnelkövetők határon átnyúló átvételére, illetve átadására nem az imént részletezett kiadási szabályrendszer az alkalmazandó, hanem az európai elfogatóparancs (EEP).²⁰¹ A keretrendszert a magyar jogba az EU tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény ültette át. Ez alapján egy jóval gyorsabb eljárás folytatható le. E szerint büntetőeljárás lefolytatása céljából magyar állampolgár átadása is lehetséges.²⁰²

Az elfogatóparancs keretrendszere alapján sorra kerülő átadás esetén, ha az átadást/kiadást megalapozó cselekmény e törvény szerinti a kiemelt bűncselekményi kategóriák egyikébe sorolható, a bíróság annak vizsgálata nélkül teszi lehetővé az átadást, hogy a kérelmező ország törvényei szerint is büntetendő-e az adott cselekmény. A gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia a kiemelt bűncselekmények közé tartozik.²⁰³

194 ECPAT International, Defence for Children, Holland Külügyminisztérium. (2016. május). *Offenders on the Move: Global Study on Sexual Exploitation of Children in Travel and Tourism*. Bangkok: ECPAT International.

195 Btk. 3. § (2) b).

196 Btk. 3. § (3).

197 A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény.

198 ECPAT International, Defence for Children, Holland Külügyminisztérium. *Offenders on the Move: Global Study on Sexual Exploitation of Children in Travel and Tourism*. (2016. május). Bangkok: ECPAT International.

199 A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény. 11.§ (1-2)

200 *Ibid.* 13. § (1).

201 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről.

202 *Ibid.* 3. § (1).

203 *Ibid.* 15. sz. melléklet.

A GYERMEKEK SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁSÁRA ADOTT HAZAI VÁLASZOK

KOORDINÁLÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az országban működik az ombudsman intézménye, a köré szerveződő szervezetrendszer pedig az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala. Külön, kifejezetten gyermekjogokkal foglalkozó ombudsman azonban nincs.²⁰⁴ Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala szervezetrendszerén belül működik a Gyermekjogi Osztály, amely a biztoshoz beérkező gyermekjogi tárgyú panaszokat vizsgálja ki. A jogalkotás és a jogalkalmazás befolyásolása céljából az ombudsman hivatalból is végez átfogó vizsgálatokat, emellett gyermekjogi fókuszú kommunikációt folytat, és együttműködést kezdeményez. 2019-ben összesen 58 jelentés, indítvány vagy állásfoglalás született. Az ezt megelőző évben ezeknek a száma 116 volt.²⁰⁵

A 2020 és 2023 közötti éveket érintően a Kormány elfogadta az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló nemzeti stratégiát, valamint a 2020-2021-es végrehajtására vonatkozóan az intézkedési tervet.²⁰⁶ A terv végrehajtásával a kormány a Belügyminisztériumot bízta meg.

A végrehajtás az érintett minisztériumok, az NGO Kerekasztal és a rendőrség közötti együttműködés keretében fog megvalósulni. A stratégia kiemelt figyelmet fordít az emberkereskedelem 18 év alatti áldozataira. A hazai bűnügyi tapasztalatok szerint az emberkereskedelem áldozatai szinte kizárólag prostitúcióra kényszerített személyek,²⁰⁷ így a stratégia kiemelten érinti a gyermekek elleni szexuális kizsákmányolás e formáját.

A stratégia fókuszál az internet kihasználásának lehetőségeire is, így az online térben zajló kizsákmányolások elleni tevékenységet is érinti.²⁰⁸

A stratégia számos intézkedés tervét tartalmazza a megelőzés, az oktatás, az áldozatazonosítás és az áldozatsegítés területén a releváns jogszabályi környezet felülvizsgálatára vonatkozóan, valamint a nemzetközi és hazai együttműködést érintően is.

A nemzeti stratégiában szereplő intézkedések végrehajtására a 2020-as évet érintően 91.000.000 Ft (kb. 310.000 amerikai dollár 2021

204 AJBH. (n.d.) *A jelenlegi biztos és helyettesei.*

205 AJBH. (n.d.). *Jelentések, indítványok, állásfoglalások.*

206 *Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint a végrehajtását szolgáló, 2020–2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről szóló 1046/2020. (II.18.) Korm. határozat.*

207 AJBH. (2019). *Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése az AJB-1485/2018. számú ügyben.*

208 *Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint a végrehajtását szolgáló, 2020–2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről szóló 1046/2020. (II.18.) Korm. határozat.*

januárjában), a 2021-es évet érintően pedig 518.500.000 Ft (kb. 1,770.000 amerikai dollár 2021 januárjában) nagyságú összeget különített el az állam részben hazai, részben pedig európai uniós forrásból.²⁰⁹

Magyarországon az emberkereskedelem, ezen belül a szexuális kizsákmányolás elleni fellépést a Belügyminisztérium Európai Unió és Nemzetközi Helyettes Államtitkársága koordinálja. Ez a szerv biztosítja az együttműködést a különböző állami és nem állami szervezetek között. Ez a szerv működteti a Nemzeti Koordinációs Mechanizmust.

A Nemzeti Koordinációs Mechanizmus a 2011/36 EU-irányelv alapján minden tagállamban kötelezően felállítandó intézmény, amelynek célja „az emberkereskedelem tendenciáinak vizsgálata, statisztikák készítése, az emberkereskedelem elleni intézkedések eredményeinek mérése, valamint a rendszeres jelentéstétel”.²¹⁰

Magyarországon a többi uniós tagállammal ellentétben párhuzamosan működik kormányzati és nem kormányzati kerekasztal, amely hazánkban leginkább informális alapon és nem referálás vagy koordinációs mechanizmusként működő intézmény.^{211 212}

MEGELŐZÉS, OKTATÁS, FIGYELEMFELHÍVÁS

A gyermekek szexuális kizsákmányolásának megakadályozásával kapcsolatos képzéseket, figyelemfelhívó kampányokat a magyar állami szervezetrendszeren belül szinte kizárólag az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK), annak

központi és területi szervei biztosítanak.²¹³

Érdemes megemlíteni, hogy az esetek nagy részében nincs információ a képzési és oktatási programok közvetlen eredményeiről. Az ORFK azonban tervezi az eredmények nyomon követésének megkezdését. Az ORFK emellett tanulmányok kidolgozását is tervezi egyes programok hatékonyságáról.²¹⁴

Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Szakértői Csoportjának legutóbbi, 2015-ös és 2019-es jelentései kiemelték a hátrányos térségekben élő veszélyeztetett gyermekek elérésének szükségességét a prevenciós és figyelemfelhívó programok során, továbbá hangsúlyozták az alap- és szakellátásban dolgozók képzésének jelentőségét.²¹⁵ A 2019-es jelentés említi a rendőrségi szakvonalvezetők 2019-es kinevezését is. A részükre 2019 végén háromnapos képzést szervezett az Országos Rendőr-főkapitányság, amely során áldozatok azonosításával, védelmével, speciális nyomozási technikák alkalmazásával kapcsolatos, civil szervezetekkel való együttműködésről szóló előadásokat tartottak.²¹⁶

Az ORFK-n belül számos belső képzés zajlik, amelyek vagy kizárólag a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos kérdésekre és bűncselekményekre koncentrálnak, vagy érintik azokat. Ezek a képzések olyan kérdésekre összpontosítanak, mint a prostitúcióban és az emberkereskedelemben történő kizsákmányolással kapcsolatos rendőri feladatok egységes végrehajtása, az INTERPOL által üzemeltetett, a gyermekek szexuális kizsákmányolásának nemzetközi adatbázisának bemutatása, fontossága, helyes használata. Képzések zajlanak még az áldozatok azonosítása terén is. Az ORFK összeállított egy e-learning

209 Ibid.

210 Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. (27).

211 Európai Bizottság. (2020). *Study on reviewing the functioning of Member States' National and Transnational Referral Mechanisms HOME/2018/ISFP/PR/THB/0000*. Luxemburg: Európai Unió Kiadóhivatala.

212 Belügyminisztérium. (n.d.). *Az emberkereskedelem elleni küzdelem céljából működő koordinációs mechanizmusban részt vevő civil partnerek*.

213 ORFK. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

214 Ibid.

215 Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Szakértői Csoportja. (2015). *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Hungary*. Lásd még: *Second evaluation round*. (2019).

216 ORFK. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

tananyagot az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása, valamint az emberkereskedelem és a kapcsolódó bűncselekmények hazai szabályozása tekintetében. A képzés kötelező a bűnügy azon munkatársai számára, akik az emberkereskedelem áldozatainak azonosításában és a kapcsolódó bűncselekmények felderítésében vesznek részt. A kurzust 2019 második felében 1230 fő végezte el.²¹⁷ 2019-ben az ORFK belső képzést indított a bántalmazott, traumatizált gyermekek kihallgatásának technikája témában. A képzés 2021-től kezdődően beépül a Nemzeti Községi Egység Rendszerintézményi Karának képzési programjába is.²¹⁸

Az ORFK megelőzéssel és figyelemfelhívással kapcsolatos külső programokat is szervez, mint például a 2018-as, a Hanns Seidel Alapítvánnyal közös „Gyermekek otthonokból, lakóotthonokból, nevelőszülőktől szökésben lévő gyermekekre, fiatakorára leselkedő veszélyek” című konferencia. A konferencián a rendőrség, a helyi önkormányzatok, szociális és gyermekvédelmi szakemberek, családsegítők, valamint civil szervezetek munkatársai vettek részt, összesen 200 fő.²¹⁹ A rendezvény célja a résztvevők és az általuk képviselt intézmények közötti hatékonyabb együttműködés elmélyítése, illetve a fiatakorúakkal foglalkozó szakemberek és személyek számára információ nyújtása volt a prostitúciós célú szexuális kizsákmányolás veszélyeiről, az áldozattá válás folyamatáról. Ugyanebben az évben több gyermekvédelmi intézményben került megszervezésre egész napos figyelemfelhívó program. Ennek során a rendőrség ismertette a „Biztos, hogy ezt akarod?!” programot, amelynek célja, hogy a gyermekotthonokban élő gyermekek, a környezetük és a velük foglalkozó szakemberek figyelmét felhívják a szexuális kizsákmányolás veszélyeire, érintve az áldozattá válás folyamatát és az emberkereskedelem működését is. A program keretében bemutatták a Névtelen Utak

Alapítvány és a KVTársulat partnerségében 2016-ban készült „Kiállok érted” című színdarabot is, amely a drámapedagógia eszközeit felhasználva, interaktív keretek között hívja fel a nézők figyelmét a jelenségre és annak felismerésére. A program a nevelőknek és a bentlakó 14–18 év közötti lányoknak szólt. Összesen 40 nevelő és 60, 14 és 18 év közötti gyermek vett részt. Az ORFK a 2019/2020-as tanévet érintően Hajdú-Bihar megyében részt vett a BARISHEJ (roma szó, jelentése: nagylány) programban. Ennek keretében 18 alkalomból álló előadássorozat során képzéseket tartott a programban részt vevő 20 halmozottan hátrányos, 12 és 18 év közötti roma lánynak az áldozattá válás elkerüléséről. A képzések során a rendőrség külön kitért a külföldi munkavállalás veszélyeire, az emberkereskedelem jelenségére és a gyermekek prostitúciós célú kizsákmányolására is.²²⁰ Ugyanebben a tanévben az ORFK az ország számos gyermekotthonában nevelkedő és onnan kikerülő, valamint középiskolai tanulók számára tartott előadásokat a külföldön történő munkavállalásról és az éjszakai szórakozás veszélyeiről az áldozattá válás megelőzésének érdekében. Az előadássorozat során összesen 266 alkalommal 6874 tanuló és 46 alkalommal 459 szülő kapott tájékoztatást.²²¹

A rendőrség 2016 óta az ország köznevelési intézményeiben folyamatosan működteti az áldozattá válás elkerülését és bűnmegelőzést célzó DADA és ELLEN-SZER programokat, amelyek tematikái közt helyet kap a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos sérülékenységi faktorok és az odavezető kockázatok bemutatása.²²² A 2018/2019-es tanévben a DADA programban országosan 197 település 303 iskolájának 21.222 diákja vett részt, akiket 145 rendőr oktatott. Az ELLEN-SZER programban országosan 30 település 48 iskolájának 2683 diákja vett részt.

²¹⁷ *Ibid.*

²¹⁸ *Ibid.*

²¹⁹ *Ibid.*

²²⁰ *Ibid.*

²²¹ *Ibid.*

²²² ORFK. (2016). *A gyermek- és ifjúságvédelmi programok egységes végrehajtásáról szóló 16/2016 (VII.21) ORFK utasítás.*

Magyarország Belügyminisztériuma szervezésében az Airline Ambassadors International²²³ 2015-ben kétnapos tréninget tartott a repülőtéri dolgozók számára a turizmus területén zajló szexuális kizsákmányolásról.²²⁴

Civil és nemzetközi szervezeteknek az elmúlt években Magyarországon megvalósított programjai közül kiemelendő a „Ne hagyd!” kampány, ami a Nemzetközi Migrációs Szervezetnek (IOM), a Belügyminisztériumnak és az ORFK-nak a 2017-2018-as években zajlott közös projektje az emberkereskedelem visszaszorítása érdekében. A projekt közvetlen célkitűzése, hogy a magyar társadalom megnövekedett tudatosságról tegyen tanúbizonyságot a kizsákmányolás és az emberkereskedelem jelenségeivel kapcsolatban, és hogy a legsérülékenyebb csoportokba tartozók hatékony eszközökkel rendelkezzenek ahhoz, hogy saját áldozattá válásuk ellen tevékenyen fel tudjanak lépni.²²⁵ A korábbi projekt megvalósítói a Trauma Központ bevonásával jelenleg a projekt bővítésén dolgoznak, a „Ne hagyj, ne tedd!” című, emberkereskedelem elleni kampány körében.²²⁶ Az elmúlt években az Anthropolis Egyesület valósította meg a legátfogóbb és legsokrétűbb figyelemfelhívó és oktatókampányt a modernkori rabszolgaságra vonatkozóan, amely keretei közt kifejezett hangsúly irányult a gyermekek szexuális kizsákmányolására. A projekt során közvetlenül kb. 500 személy elérése valósult meg, médián és a folyamatosan zajló képzéseken keresztül pedig kb. 100.000 személyé.²²⁷

Az Indit Alapítvány által megvalósuló CSAT-projekt²²⁸ a szexuális kizsákmányolás áldozatává válásának kockázati tényezői közül a

mentálhigiénés szegmensekre, különösen a párkapcsolati erőszakra, ezzel összefüggésben pedig a jól működő párkapcsolat kialakítására összpontosít. A program 2019-ben 4 Baranya megyei közoktatási intézményben mint célzott prevenciós program valósult meg.²²⁹

Schermann Márta rendező egy projekt keretében egy éven keresztül az Esztergomi Gyermekotthon lakóinak bevonásával készített előadást a gyermekek prostitúciós célú kizsákmányolásáról, az állami gondozottak áldozattá válásáról és nagykorú, felnőtt személyek prostituálttá válásáról.²³⁰ A darabot 2016-ban többször játszották a budapesti Trafó Kortárs Művészetek Házában.²³¹

A Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány 2013 óta végez képzéseket „Prevenációs osztályfőnöki órák: kapcsolati erőszak és emberkereskedelem” címmel általános és középiskolákban, országos szinten. A programban utánkövetés zajlik, a trénerek évente visszajárnak az osztályokba.²³² Az Alapítvány, a Magyar Rendőrség Bűnmegelőzési Osztálya, az Igazságügyi Minisztérium, a Pénzügyminisztérium, a Baptista Szeretetszolgálat 2018-ban „Az emberkereskedelem elleni küzdelemhez kapcsolódó áldozatvédelmi képzések szervezése” címmel állított össze anyagot, mely projekt fókuszában az áldozatok azonosítása állt, célcsoportjai pedig a szociális ellátórendszer és a gyermekvédelem szereplői voltak. A gyermekáldozatok felismerése kiemelt témaként szerepelt. A projekt keretében tananyag is készült. A képzéseken 625 fő vett részt.²³³

223 Az Airline Ambassadors International az USA-ban az egyik legelismertebb szervezet, amely légitársaságoknál tart érzékenységtréninget.

224 Belügyminisztérium. (n.d.). *Emberkereskedelem elleni küzdelem – Köztudatformáló tréning az emberkereskedelemről.*

225 International Organization for Migration & ORFK. (n.d.). *Ne hagyj! – A kampányról.*

226 International Organization for Migration. (2020). *Don't let it happen, don't make it happen! – Counter-Trafficking Campaign.*

227 Anthropolis Egyesület. (n.d.). *Időtlen rabszolgaság.*

228 INDIT. (n.d.). *CSAT-projekt – az egészségesebb párkapcsolatokért.*

229 *Ibid.*

230 Trafó. (n.d.). *Schermann Márta: Árvaálom.*

231 *Ibid.*

232 Sebhelyi Viktória. (2020). *Közvetlen Kommunikáció.*

233 *Ibid.*

GYERMEKVÉDELEM, IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS ÉS A SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁS GYERMEK ÁLDOZATAI SZÁMÁRA ELÉRHETŐ JOGORVOSLATOK

A magyar rendőrségeken nem működnek elkülönült rendészeti szervek, amelyek kifejezetten a gyermekek elleni szexuális kizsákmányolással kapcsolatos eseteket vizsgálják.

A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Kiberbűnözés Elleni Főosztályának tevékenysége terjed ki a gyermekek online szexuális kizsákmányolásával összefüggő, illetve az ezekhez közvetlenül kapcsolódó – a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni – bűncselekmények felderítésére és nyomozására, országos illetékességgel a nyomozások utókövetésére, a gyermekpornográf felvételeken szereplő gyermek áldozatok azonosítására, a nemzetközi kapcsolattartásra, információcserére és az oktatásra is, valamint az érintett weboldalak és fórumok monitorozására.²³⁴

Egyedüli önálló szervezeti egységként a Budapesti Rendőr-főkapitányság Nyomozó Főosztályának Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztályának feladata – egyéb, kiberbűnözéshez nem köthető feladatok mellett – a főváros területén elkövetett kiemelt súlyú, gyakran nemzetközi szálakkal is rendelkező, a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos nyomozások lefolytatása. Ennek illetékessége azonban nem terjed ki az ország egészére, mivel a gyermekek sérelmére elkövetett kiemelt bűncselekmények megyei hatáskörbe tartoznak,²³⁵ így a főváros területén kívül

elkövetett cselekményeket nem ez a speciális egység vizsgálja ki.²³⁶

2019-ben a megyei rendőr-főkapitányságokon sor került emberkereskedelmi szakvonalvezetők (22 fő) kijelölésére a nyomozások hatékonyságának fokozása érdekében.²³⁷

A magyar ügyészi szervezetrendszeren belül, a közjogi legfőbb ügyész helyettes felügyelete alatt működik a Közigazgatási, Gyermekvédelmi és Környezetvédelmi Osztály.²³⁸ Az osztály gyermekotthonok törvényességi felügyeletét látja el, de egyaránt eljár azokban az ügyekben is, és figyelemmel kíséri azokat, ahol kiskorú mint sértett vagy vádlott van jelen. Adott esetben kezdeményezi az eljárás alá vont kiskorú védelembe vételét is.²³⁹

A magyar bírósági rendszerben nincsenek elkülönült osztályok, kollégiumok, amelyek kifejezetten kiskorúak olyan ügyeit tárgyalják, ahol a kiskorú mint sértett vagy áldozat van jelen.

Nemzeti panaszmechanizmusok

Magyarországon a gyermekvédelem tekintetében az elsődleges cél az, hogy a gyermekek családjukban nevelkedjenek, így az ellátórendszer fő feladata a megelőzés, illetve a veszélyeztetettséget kiváltó okok megszüntetése.²⁴⁰ A Gyermekvédelmi törvény határozza meg a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjait, vagyis azokat, akik kötelesek a gyermek védelmében és érdekében jelzéssel élni vagy hatósági eljárást kezdeményezni.²⁴¹ A Gyermekvédelmi törvény szerint a jelzőrendszer tagjai például az egészségügyi dolgozók, a háziorvosok, a rendőrség, az oktatási intézmények és a gyámhatóság.²⁴²

234 ORFK. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

235 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről.

236 Ibid.

237 ORFK. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

238 12/2012. (VI. 8.) Legfőbb Ügyészi utasítás az ügyészség szervezetéről és működéséről.

239 3/2012. (I. 6.) Legfőbb Ügyészi utasítás az ügyészség közérdekvédelmi feladatairól. VIII/A. fejezet.

240 Rácz Andrea. (2010). A hazai gyermekvédelem fejlődése a nemzetközi tendenciák tükrében. Esély. 6. szám. 4–21. o.

241 Gytv. 17. § (1).

242 Ibid.

Amennyiben magyar állampolgárságú gyermek külföldön válik áldozattá, akkor az illetékes miniszternek, illetve az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályának kell megtennie a szükséges lépéseket, miután az észlelő állam végrehajtotta az országban előírt intézkedéseket.²⁴³

A gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai akkor kötelesek jelzést tenni a gyermekjóléti szolgáltatónál, ha a gyermek veszélyeztetése fennáll, hatósági eljárást pedig a gyermek bántalmazása esetén kell indítani.²⁴⁴

Amennyiben felmerül a gyanú, hogy a gyermek bűncselekmény áldozata, akkor a gyámhatóság tesz feljelentést. Ha a gyermek sérelmére nemi élet szabadsága, nemi erkölcs elleni bűncselekményt követtek el, és az elkövetéskor 18 év alatti, akkor a bűncselekmény nem évül el.²⁴⁵ Jelzéssel továbbá minden állampolgár és a gyermek érdekével foglalkozó társadalmi szervezet élhet.²⁴⁶ A névtelen bejelentéseket is feldolgozzák, amennyiben az kiskorúval kapcsolatos.²⁴⁷ Leggyakrabban az oktatási intézmények dolgozói élnek a jelzés lehetőségével.²⁴⁸ A jelzőrendszer tagjai kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni.²⁴⁹

Az említettek azonban nem érvényesülnek maradéktalanul. Az ebből fakadó információhiányból és a jelzőrendszer tagjai által érzett eszköztelenségből, a magas ügyszámból és a szakemberek alacsony számából következik, hogy a veszélyeztetettség sok esetben nem vagy nem megfelelően kerül megállapításra.²⁵⁰ A

gyermekvédelmi rendszer működésében számos hiányosság és probléma azonosítható, amelyek megnehezítik a szexuális kizsákmányolás veszélyének kitett vagy már annak áldozatává vált gyermekek azonosítását és hatékony támogatását. Ez egyrészt hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek számára nehezebb kilépni a kizsákmányolás ördögi köréből, másrészt kudarc és csalódottság érzetét kelti a szakemberek számára.²⁵¹

A 2020-as TIP-riport kiemelte, hogy a Kormány nem rendelkezik a gyermekkorú áldozatok azonosításának, irányításának vagy támogatásának intézményi kereteivel.²⁵² Ezen hiányosságra válaszul a Kormány az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégiája, valamint annak végrehajtását szolgáló, a 2020–2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési terve célul tűzte ki a gyermekek veszélyeztetettségét, a család, a felnőtt krízishelyzetét észlelő és jelző rendszer hatékonyabb működtetését szakmai útmutatók, ajánlások kidolgozása formájában.²⁵³

Az országban a legismertebb, gyermekek bántalmazása kapcsán elérhető segélyvonalat a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány működteti. A Segélyvonal a Bántalmazott és Eltűnt Gyerekekért a nap 24 órájában hívható.²⁵⁴ Emellett a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság működteti a Gyermekvédő Hívószámot, amelynek célja bármilyen, gyermek vagy felnőtt veszélyeztetettségét jelző hívásra történő szakszerű, hatékony és időbeni reagálás biztosítása és elősegítése,

243 Dr. Hatvani Erzsébet, Sebhelyi Viktória, Vaskuti Gergely. (2018). *Gyermekprostitúció visszaszorítása, gyermekkereskedelem*. Budapest: Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság.

244 Gyvt.

245 Btk. 26. § (3) c).

246 KSH. (2016). *Gyermeksegély – A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése, 2014*. Statisztikai Tükör.

247 Ibid.

248 Ibid.

249 Gyvt.

250 Dr. Hatvani Erzsébet, Sebhelyi Viktória, Vaskuti Gergely. (2018). *Gyermekprostitúció visszaszorítása, gyermekkereskedelem*. Budapest: Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság.

251 Ibid.

252 Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma. (2020). *Trafficking in Person Report*.

253 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozat az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020–2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről.

254 Kék-Vonal. (n.d.). *Eltűnt gyerekek vonala*.

függetlenül a jelzést tevő személyétől és annak jelzési kötelezettségétől.²⁵⁵ Bűncselekmények anonim bejelentésére szolgál továbbá az Országos Rendőr-főkapitányság Telefontanú Programja.²⁵⁶ Ez utóbbi két szolgáltatás azonban nem specifikusan a szexuálisan bántalmazott gyermekek megsegítését célozza. A segélyvonalak biztosítják az anonimitást, szükség esetén azonnal értesítik a szakszolgálatokat vagy a hatóságokat, érzelmi támogatást és gyakorlati segítséget, jogi tanácsadást nyújtanak az arra rászorulóknak. Az említett többi segélyvonalhoz érkezett bejelentések adatai (nem, kor vagy bűncselekmények szerinti bontásáról) nyilvánosan nem elérhetőek, és azokról a megkeresés ellenére információt sem kaptunk. Nem egyértelmű továbbá az sem, hogy a különböző krízisvonalak milyen módon működnek együtt, és hogy a különböző szervezetek pontosan milyen protokollt követnek szexuális kizsákmányolással érintett kiskorú esetében.

Magyarország jelenleg még nem részese a Gyermekjogi egyezmény harmadik, a gyermekek kommunikációs eljárásban való részvételéről szóló Fakultatív jegyzőkönyvének, amely kifejezetten elismeri, hogy a gyermekeknek joguk van egy specifikusan számukra kialakított nemzetközi mechanizmust igénybe venni, ha a nemzeti mechanizmusok nem képesek hatékonyan kezelni a jogsértéseket.²⁵⁷ 2019-ben az EMMI család- és ifjúságügyért felelős államtitkára azonban jelezte, hogy ombudsmani kezdeményezésre megkezdtek a jegyzőkönyvhöz való csatlakozás előkészítését.²⁵⁸

Gyermekbarát igazságszolgáltatás

Magyarországon a 32/2011. (XI.18.) KIM rendelettel indult útjára a gyermekbarát (gyermekközpontú) igazságszolgáltatás koncepciója. Korábban is voltak kezdeményezések és egy-egy részelemre (pl. gyermekbarát meghallgatószobák) vonatkozó kísérletek, de az igazságszolgáltatásban a gyermekjogok és a gyermekek védelmének biztosításáról, mint átfogó célkitűzésről 2012 óta beszélhetünk.²⁵⁹ 2012 és 2019 között rendszeressé váltak a témában a képzések, konferenciák, szakmai publikációk, és több lépésben változott a joganyag is – ez számos ponton érintette az emberkereskedelem és a szexuális erőszak gyermek áldozatait. A gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló törvény²⁶⁰ többek között meghosszabbította az elévülési időt azokban az esetekben, amikor az emberkereskedelem büntetett 18 éven aluli gyermek sérelmére követik el, és felemelte egyes gyermek elleni szexuális bűncselekmények esetén a büntetési tételeket.²⁶¹

Kezdetben a gyermekbarát igazságszolgáltatás elsősorban az áldozattá vált és az eljárásokban tanúskodó gyermekek fokozottabb védelmét igyekezett biztosítani.²⁶² A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (régi Be.) 62/C. § (1) bekezdés vezette be a különleges bánásmódot igénylő sértett fogalmát. A 18 év alattiak és az emberkereskedelem áldozatai automatikusan annak számítottak. Ez később, főként a 2017. évi XC. a büntetőeljárásról szóló törvénynek (Be.) köszönhetően eljárásjogi biztosítékokkal is

255 Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság. (n.d.). *Gyermekvédő hívószám*.

256 Rendőrség. (n.d.). *Telefontanú*.

257 ENSZ Közgyűlés. (2011). *Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure*. ENSZ-dokumentum. A/RES/66/138.

258 AJBH. (n.d.). *Az ombudsman kezdeményezése nyomán megkezdődött a Gyermekjogi egyezmény panasztételi kiegészítő jegyzőkönyvéhez való csatlakozás kormányzati döntésének előkészítése*.

259 Képviselői Információs Szolgálat. (2014). *Gyermekbarát igazságszolgáltatás*. Budapest: Országgyűlés Hivatala KKI.

260 2012. évi LXII. törvény a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

261 *Ibid.*

262 A jelentésnek nem tárgya ennek bemutatása, de a gyermekbarát/gyermekközpontú igazságszolgáltatás nem korlátozódik a büntetőeljárásokra és a kriminális cselekményekben érintett gyermekek védelmére.

kiegészült.²⁶³ 2018. július 1. óta a gyermekek különleges bánásmódra jogosultak az új Be. rendelkezéseinek²⁶⁴ megfelelően, így fokozott körültekintéssel kell ügyekben eljárni. Az emberkereskedelem áldozatává vált 18 éven aluli személyeknél különösen fontos változás a szembesítés mellőzhetősége, az adatok zárt kezelése, a magánélet fokozott védelme, a tanúvallomásra kép- és hangfelvétel készítése (az ismételt vallomástételek számának

csökkentése érdekében), valamint az, hogy pszichológus szakértő, segítő, illetve támogató személy is jelen lehet a gyermek mellett az egyes eljárási cselekményeknél.²⁶⁵ Arról azonban jelenleg nincs még adatunk, hogy ezek a lehetőségek 2018 óta mennyiben jelentek meg a gyakorlatban és formálták át ténylegesen az eljárásokat.

A gyermekbarát igazságszolgáltatás egyik fontos része a többek között gyermekek meghallgatására szolgáló különleges helyiségek működése. A 2012-től szisztematikusan kiépített meghallgatószobák rendőrségeken és bíróságokon működnek – utóbbiakat az új Be. hatályba lépése óta büntetőügyekre nem lehet használni, viszont 2016–2019 között összesen 1874 esetben vették igénybe²⁶⁶ a bíróságokon ezeket a speciális meghallgatószobákat (összesen 59 ilyen helyiség érhető el jelenleg).²⁶⁷ Arra vonatkozóan az Országos Bírói Hivatal tájékoztatása szerint nincs adat, hogy milyen típusú bűncselekmények esetén.²⁶⁸ A rendőrségi meghallgatószobák elterjedtségére és kihasználtságára vonatkozóan fontos adat, hogy jelenleg minden megyei rendőr-főkapitányság illetékességi területén működik

különleges meghallgatóhelyiség (összesen 29 ilyen volt 2020-ban). A 2018-ban hatályba lépett új Be. rendelkezései szerint ezek egy része vegyesen használt helyiség a 18 éven aluli gyermek áldozatok, illetve a különleges bánásmódban részesülő egyéb sértettek és tanúk számára.²⁶⁹ A különleges meghallgatóhelyiségeket 2019-ben 1293 esetben használták a rendőrség munkatársai.²⁷⁰ Ebben az évben 1225 volt a gyermekek sérelmére elkövetett lezárult szexuális bűncselekmények

száma.²⁷¹ A számok alapján feltehető, hogy az ilyen cselekmények áldozatává vált gyermekek esetén döntően speciális helyiségben kerül sor a meghallgatásra.

A gyermekbarát meghallgatás kereteit meghatározza az új Be., de az alkalmazandó kérdezési technikák, meghallgatási módszerek nem egységesek, így sok múlik az eljáró szakember egyedi érzékenységén, képességein, készségein.

Felépüléshez, integrációhoz való hozzájárulás

Az Igazságügyi Minisztérium alatt működő Áldozatsegítő Központok kiemelt figyelmet fordítanak az emberkereskedelem áldozataira, kiemelt csoportként kezelik őket, és állami kárenyhítés, illetve azonnali pénzügyi segély formájában anyagi segítséget nyújtanak számukra.²⁷² Gyermekbántalmazás, prostitúciós célú kizsákmányolás és emberkereskedelem áldozatai számára az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat nyújt továbbá segítséget, amely szükség esetén gondoskodik

263 Valamint a joggal konfliktusba került gyermekekre is kiterjedt.

264 A Büntetőeljárásról szóló 2017. évi CX. törvény. 85–89. §.

265 Ibid.

266 OBH. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

267 ORFK. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

268 Évente átlagosan mintegy 4000 olyan bűncselekményt követnek el, amelynek a sértettje gyermek. Így nagyságrendileg azt mondhatjuk, hogy a teljes érintetti kör mintegy 1,5 százalékában került sor a bíróságon meghallgatószoba használatára. Ahhoz, hogy ezt az arányszámot minősíteni lehessen, tudni kellene, hogy összesen hány esetben történt gyermek sértett, tanú meghallgatása – erre vonatkozó adatunk azonban nincs.

269 A Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény. 82. §.

270 ORFK. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

271 ENYÜBS. (2020). *Gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények*.

272 Igazságügyi Minisztérium. (n.d.). *Áldozatsegítő szolgálat*.

az áldozatok elhelyezésének koordinálásáról.²⁷³ A Kormány által működtetett Áldozatsegítő Szolgálat 2019-ben 18 év alattiakat érintő szexuális kizsákmányolás tényállására vonatkozóan összesen 35 (10 lány és 25 fiú) esetet regisztrált.²⁷⁴

Az Áldozatsegítő Központok anyagi és információs segítséget nyújtanak az áldozatoknak.²⁷⁵ Az anyagi támogatás az állami kárenyhítés, valamint az azonnali pénzügyi segítség igénylését jelenti, az információs

pedig felvilágosítást az áldozatok jogairól és az elérhető ellátásokról, intézményekről. Az áldozatok csoportján belül az emberkereskedelem áldozataival kapcsolatban többletfeladatok teljesítése az előírás, így az áldozatoknak egy hónap gondolkodási időt biztosítanak annak eldöntésére, hogy a hatóságokkal együttműködjenek. Ez alatt az idő alatt ideiglenes, együttműködés esetén pedig tartózkodási engedélyre jogosultak.²⁷⁶

A Gyvt. 2020. július 1-i hatállyal módosult, és kiegészült kifejezetten az emberkereskedelem feltételezett áldozataivá vált gyermekekre vonatkozó intézkedéssel. A törvény nem tesz különbséget a szexuális kizsákmányolás különböző formái között. Azok a gyermekek, akikre korábban a hatóságok úgy tekintettek, mint elkövetők, akik megsértik a szexuális szolgáltatások nyújtásának tilalmát, a törvénymódosítást követően már védve vannak a szabálysértési eljárás alól, és a törvény emberkereskedelem feltételezett áldozataként tekint rájuk.²⁷⁷ A törvény szerint az otthont nyújtó ellátás keretében speciális ellátást kell biztosítani részükre,²⁷⁸ valamint általános védelmi intézkedés²⁷⁹ körében rendelkezik

ideiglenes hatályú elhelyezésükről az emberkereskedelem feltételezett áldozatává vált gyermek ideiglenes befogadására kijelölt speciális gyermekotthonok egyikében. Ezek a rendelkezések vonatkoznak nemtől függetlenül Magyarország területén tartózkodó magyar állampolgárságú, valamint – ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik – a letelepedett, bevándorolt, illetve befogadott jogállású, továbbá a magyar hatóságok által menekültként, oltalmazottként, illetve hontalanként elismert gyermekekre, továbbá a Magyarország területén tartózkodó nem magyar állampolgárságú gyermek védelmére is, ha az ideiglenes hatályú elhelyezésnek, a nevelési

felügyelet elrendelésének vagy a gyám kirendelésének az elmulasztása a gyermek veszélyeztetettségével vagy elháríthatatlan kárral jár.²⁸⁰

Kompenzációhoz való hozzáférés

A magyar jogrendszerben nincsenek kifejezetten a szexuális kizsákmányolás áldozatává vált gyermekek kompenzációjával kapcsolatos előírások. Pénzügyi kompenzációt, segítséget azonban többféleképpen is igényelhetnek az áldozattá vált személyek.

Van lehetőség a bűncselekménnyel kapcsolatos kártérítés vagy sérelemdíj iránti polgári jogi igény büntetőeljárásban történő érvényesítésére (adhéziós eljárás).²⁸¹ Ennek teljesítése azonban bizonytalan, mivel ez az elítélt anyagi helyzetének függvénye.

Polgári kártérítési perben, sérelemdíj (nem vagyoni kár) formájában érvényesítheti igényét a sértett az elkövető mint alperes ellen abban az

²⁷³ *Ibid.*

²⁷⁴ Igazságügyi Minisztérium. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

²⁷⁵ *Ibid.*

²⁷⁶ A Bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény. 24. § (3) b).

²⁷⁷ 2020. évi V. törvény az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról. 7-8. §.

²⁷⁸ Gyvt. 53. § (2).

²⁷⁹ *Ibid.* 76/B. §.

²⁸⁰ *Ibid.* 4. §.

²⁸¹ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC törvény.

esetben, ha a büntetőeljárásban azt nem tudta, vagy nem próbálta érvényesíteni.²⁸²

A magyar államtól azonnali pénzügyi segítyt és állami kárenyhítést igényelhet a Magyarország területén elkövetett bűncselekmény sértettje, valamint az a személy, akit a Magyarország területén elkövetett bűncselekmény közvetlen következményeként ért hátrány, testi vagy lelki sérülés, érzelmi megrázkódtatás vagy vagyoni kár.²⁸³

Azonnali pénzügyi segítyre és állami kárenyhítésre a magyar állampolgárok mellett jogosult még az EU bármely tagállamának állampolgára; harmadik ország állampolgára, aki jogszerűen tartózkodik az EU-ban; Magyarország területén jogszerűen tartózkodó hontalan

személy; emberkereskedelem áldozataként azonosított személy; valamint az, aki az állampolgársága szerinti országának Magyarországgal kötött megállapodása szerint erre jogosult.²⁸⁴

A jogszabály alapján kárenyhítésre az a rászoruló áldozat jogosult, akinek sérelmére szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekményt követtek el, és ennek következményeként testi épsége, egészsége súlyosan károsodott.²⁸⁵

A kárenyhítés nyújtásának feltétele továbbá az áldozat rászorultsága, amelyet jövedelmi viszonyai határoznak meg. A jövedelmi helyzet vizsgálata nélkül részesülnek állami kárenyhítésben a törvény szerint meghatározott kiemelten hátrányos helyzetű személyek. Ebben a csoportban nem szerepelnek konkrétan a

szexuális kizsákmányolás áldozatává vált 18 éven aluliak.²⁸⁶

A támogatás maximális összege 2019-ben 1.915.755 Ft (kb. 6.520 amerikai dollár 2021 januárjában) volt, 2020-ban ez az összeg 2.128.125 Ft-ra (kb. 7.250 amerikai dollár 2021 januárjában) emelkedett.²⁸⁷

Kárenyhítés megállapítása iránti kérelmet a bűncselekmény elkövetésétől számított három hónapon belül lehet benyújtani.²⁸⁸ Állami kárenyhítési kérelem az Áldozatsegítő Szolgálat bármely területi szervénél benyújtható.

Az állami kárenyhítés iránti igények száma elenyésző, 2019-ben összesen 48 esetben nyújtottak Áldozatsegítő Szolgálatok ilyen jellegű támogatást. 2019-ben szexuális kizsákmányolásnak egy 18 év alatti áldozata részesült állami kárenyhítésben.²⁸⁹

Az azonnali pénzügyi segíty iránti kérelem benyújtásának határideje a bűncselekmény elkövetésétől számított öt nap. A segíty meghatározott célokra kérhető (pl. lakhatás, ételmezés, ruházati kiadások, gyógyászati kiadások).²⁹⁰ A segíty maximális összege 2020-ban 141.875 Ft (kb. 490 amerikai dollár 2021 januárjában) volt.

A 2019-es évben az Áldozatsegítő Szolgálatok 759 esetben nyújtottak azonnali pénzügyi segítyt,²⁹¹ ezek közül azonban egyet sem szexuális kizsákmányolás gyermek áldozata számára ítétek meg.²⁹²

Ezeket az eljárásokat a gyermekek egyedül nem tudják eredményesen elindítani, mivel ahhoz szülő vagy gondviselő aláírása szükséges.²⁹³

²⁸² Ptk. 2:52. §.

²⁸³ A Bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény.

²⁸⁴ Ibid. 1. § (1).

²⁸⁵ Ibid. 6. § (1).

²⁸⁶ Ibid. 6. § (3).

²⁸⁷ Igazságügyi Minisztérium. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

²⁸⁸ A Bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény. 30. § (1).

²⁸⁹ Igazságügyi Minisztérium. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

²⁹⁰ A Bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény. 4. § (3).

²⁹¹ Igazságügyi Minisztérium. (2020). Közérdekű adatigénylés útján kapott információ.

²⁹² Ibid.

²⁹³ Budapesti Áldozatsegítő Központ. (2020). Közvetlen kommunikáció.

GYERMEK-, ÁLDOZAT – ÉS TÚLÉLŐRÉSZVÉTEL

A gyermekképviseleti szervek (diáktanácsok, gyermek- és ifjúsági önkormányzatok) hivatalos formái regionális és országos szinten is léteznek, de tevékenységük nehezen átlátható, a gyermekek számára történő, érthető bemutatásuk pedig különösen hiányzik. Ezek a gyermekképviseleti szervek korlátozott lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gyermekek érdemben részesei legyenek a közeleti döntéshozatalnak, inkább sport- és szabadidős tevékenységekre, rendezvényekre koncentrálnak (pl. egynapos rendezvény a Parlamentben), elszámoltatható intézkedések nélkül.

A gyermekek kormányzati döntéshozatalban való részvételével kapcsolatos diskurzus általában átpolitizált. A diákok demonstrációit a közvélemény jelentős része gyakran politikai pártokhoz köti, azokat alulértékeli, és volt arra is példa, hogy negatív következményekkel járt a részvétel az iskolában vagy a nyilvánosság előtt. Az ilyen jellegű véleménynyilvánítást sokan politikai nyilatkozattételnek tekintik, ezzel elrettentve a szülőket, iskolákat és persze a gyermekeket, hogy kiálljanak magukért és azokért az ügyekért, amik őket érintik.²⁹⁴

294 Németh Barbara. (2020). Közvetlen kommunikáció.

JAVASLATOK

Nemzetközi és regionális kötelezettségvállalások és koordináció a gyermekek szexuális kizsákmányolásának megszüntetése érdekében

- Magyarország csatlakozzon a Gyermekjogi Egyezmény kommunikációs mechanizmusáról szóló Fakultatív jegyzőkönyvhöz.

A gyermekek szexuális kizsákmányolásának formáira adott nemzeti válaszok (jogsabályok, politikák, stratégiák, tervek, jelentések stb.)

- A Btk. egészüljön ki a gyermekek turizmusban történő szexuális kizsákmányolásának bűncselekményével.
- Kerüljenek meghatározásra a The Code-hoz való csatlakozás követelményei turizmusban érintett cégek és vállalatok számára.
- A házasságkötés alsó korhatára kivétel nélkül 18 év legyen.
- Gondolják újra a Btk.-ban szereplő „gyermekpornográfia” tényállását – vagy egyes magatartások dekriminalizációja (pl. sexting), vagy a jogalkalmazói gyakorlat egyértelmű egységesítése útján.

- A gyermekek szexuális bántalmazását megjelenítő tartalom az OPSC-ben meghatározott fogalmával összhangban legyen definiálva.
- A kiadatási rendelkezések ne tartalmazzák a kettős büntethetőség követelményét.
- Népszerűsítsék a működő internetes forrádrótokat, növeljék ismertségüket, valamint jöjjön létre együttműködés a különböző segélyvonalak között hatékony átirányítási rendszerrel, egységes protokollal.
- Legyen biztosított a gyermek áldozatokkal foglalkozó szakemberek további szakképzettsége, többek között szakirányú képzésekkel.
- A szexuális bántalmazással és kizsákmányolással, valamint az azokhoz vezető kockázati tényezőkkel kapcsolatos iskolai foglalkozások épüljenek be a Nemzeti alaptantervbe.
- Kerüljön kidolgozásra központi tudásanyag és szakmai protokoll a traumatudatos megközelítés alkalmazásáról.
- A gyermekvédelmi, gyermekekkel kapcsolatos munkát végző intézményeknek legyen kötelező gyermekvédelmi irányelvet kialakítani, mely szabályozza a megelőzést, a gyermekbántalmazásra adott lehetséges reakciókat, és tartalmazza a panaszmechanizmusokat is.

- Időben és a szükséges módon történjen meg a kockázati faktorok azonosítása, elősegítve, hogy az áldozatok a számukra legalkalmasabb intézménybe kerüljenek.
- A megelőzés érdekében alakítsanak ki családtámogatási mechanizmusokat, szociális beavatkozásokat, foglalkoztatási rendszereket, alternatívákat az intézményi ellátásra, valamint szélesebb körű szakpolitikai intézkedéseket.
- Kerüljön kidolgozásra egy egységes mechanizmus és protokoll az áldozatok azonosításának megkönnyítése céljából, amely tartalmazza a traumák és bántalmazások felismerésére szolgáló tudásanyagot is.
- A gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatban legyen nyomatékossíva a média felelőssége. A gyermekek ellen elkövetett szexuális bűncselekményekről szóló tudósításokban fontos a gyermekek áldozatszerképének hangsúlyozása és az elkövetők felelősségének a kiemelése, erősítve ezzel a média tájékoztató- és prevenciós szerepét.

Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés és a jogorvoslathoz való jog a szexuális kizsákmányolás gyermekek áldozatai számára

- Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásában foglalt egyéb alapelvek érvényesülése érdekében a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmények esetén legyen biztosított a valódi soronkívüliség (az eljárások lehető legrövidebb időn belüli lezárása).
- Valósuljon meg a gyermek folyamatos és átfogó tájékoztatása a nyomozás, a bírósági és egyéb közigazgatási eljárások során az eljárásról általában, a közelgő eljárási cselekményekről és a rendelkezésre álló lehetőségekről.

- A szexuális kizsákmányolás gyermek áldozatainak segítő szolgáltatásokat nyújtó valamennyi intézmény és civil szervezet számára biztosítsák a megfelelő támogatást és finanszírozást.
- Szakmai szervezetekkel közösen gondolják át a Barnahus-program magyarországi szerepét a szexuális kizsákmányolás gyermek áldozatainak támogatásában.
- Ösztönzzék a traumatudatos eljárásrend (trauma informed approach) alkalmazását a szakellátásban és a védőhálóban résztvevők számára (rendőrség, gondozók, bírók stb.).
- A gyermekvédelmi és bírósági eljárások, valamint a gyermek mindenképp felett álló érdekének értékelése során vegyék figyelembe a gyermek véleményét, félelmeit, vágyait, illetve biztonságát, testi és szellemi állapotát csakúgy, mint a családi és társadalmi helyzetet.
- Biztosítsák a gyermek áldozatokkal a nyomozási szakban foglalkozó szakemberek további szakképzettségét, többek között szakirányú képességekkel.
- Kerüljenek kidolgozásra olyan irányelvek, amelyek az áldozatazonosítás és a segítségnyújtás során folyamatosan fókuszálnak arra, hogy a gyermek áldozatok a véleményüket, észrevételeiket ki tudják fejezni, azokat pedig az eljáró hivatalos személyek komolyan megfontolják és figyelembe vegyék. Mindez annak érdekében szükséges, hogy elnyerjék a gyermek bizalmát a hatóságok iránt, és megnyissák őket az együttműködés előtt. Ez hozzájárul a menekülés kockázatának és az ismételt áldozattá válás veszélyeinek megelőzéséhez, és biztosítja a bevezetett intézkedések fenntarthatóságát és az állami források hatékony felhasználását.

Gyermek, áldozat és túlélőrésztétel

- Értékeljék a szexuális kizsákmányolást gyermekként túlélő személyek szükségleteit és ajánlásait, és vegyék azokat figyelembe a gyermekek szexuális kizsákmányolásának kezelésére és a megelőzésre fókuszáló stratégiák kidolgozása során.

Szükséges kutatások

- A megnövekedett turizmus és vendéglátás által a gyermekvédelemre gyakorolt lehetséges kockázatok vizsgálata, különös tekintettel a gyermekek szexuális kizsákmányolására.
- Adatgyűjtés a magyarországi turizmus és utazás területén szexuális kizsákmányolással érintett gyermekekről.

- Az adatgyűjtés nemzeti szinten, különböző intézményekben zajló összehangolása (standardizált, egységesített adatgyűjtési rendszer). A releváns adatok közzététele és gyűjtése könnyen feldolgozható/értelmezhető módon.
- A COVID-19-időszakban az online tér fokozott használatából adódó következmények tudományos célú vizsgálata, a gyermekek online jelenlétének biztonságát fokozó kommunikációs/figyelemfelhívó kampányok szervezése.
- Adatgyűjtés és kutatások, tanulmányok készítése a gyermek- és kényszerházasságok területén, különös tekintettel a roma közösség hagyományaira és kulturális sajátosságaira.

RÖVIDÍTÉSEK

AJBH	Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
Be.	a Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény
Btk.	a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
CRC	Gyermekek jogi Bizottság
DADA	Dohányzás, Alkohol, Drog, AIDS
EEP	Európai Elfogatóparancs
EMMI	Emberi Erőforrások Minisztériuma
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
ENyÜBS	Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészeti Bűnügyi Statisztika
EU	Európai Unió
GDP	bruttó hazai termék
Gyvt.	a Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
IH	Internet Hotline
INDIT	Integrált Drogterápiás Intézet Közalapítvány
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
NMHH	Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
OBH	Országos Bírósági Hivatal
OPSC	a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív jegyzőkönyv
ORFK	Országos Rendőr-főkapitányság
Ptk.	a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
TIP-riport	az USA éves, emberkereskedelemre vonatkozó globális jelentése
UNICEF	Egyesült Nemzetek Szervezetének Gyermekalapja
UNODC	ENSZ Kábítószer-és Bűnüldözési Hivatala
UNWTO	Turisztikai Világszervezet

328/1 Phaya Thai Road, Ratchathewi, Bangkok, 10400 THAILAND
Tel: +662 215 3388 | Email: info@ecpat.org
Website: www.ecpat.org